

MOMENTS

LA REVISTA DEL NOSTRE TEMPS

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

MAI

1937

PREU • I • Ph

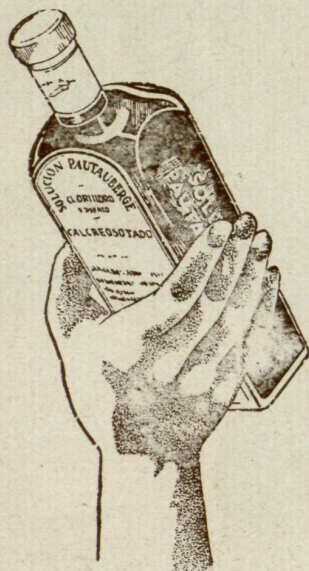
4

CROSLEY

RADIO CORPORATION (CASA AMERICANA)

RADIO, NEVERES RENTADORES ELECTRIQUES

DETALLS EN TOTS ELS ESTABLIMENTS DEL RAM

INFAL'LIBLE CONTRA

TOS BRONQUITIS REFREDATS

SOLUCIÓ

PAUTAUBERGE

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

SANGRISÁN

DEPURATIVO

PERFECTO DE LA SANGRE
Venta en todas las farmacias.

MANUFACTURES CAROL, E. O. C.

FILATS I TEIXITS DE COTÓ

TEIXITS

COLORS SÓLIDS

PISANES (Vichys)
DRILS

VORA VERDA

Dipòsit-Despatx: Diputació, núm. 237
BARCELONA

POPELINS
CEFIRS
NOVETATS

J. TORRENS

CALÇAT
DE QUALITAT

RAMBLA DE LES FLORS,
Número 6, PRINCIPAL
TELÈFON 18806

BARCELONA

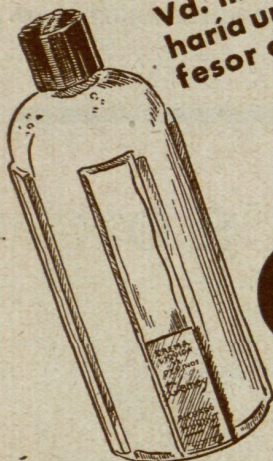

Estan satisfetes
PERQUE VESTEIXEN
als **MAGATZEMS**
ALEMANYS
LA CASA QUE VEN A MÉS BON PREU DE BARCELONA

EMPRESA COL·LECTIVITZADA
Biblioteca Comunal

usted misma
puede hacerlo

Esta crema es una
gran especialidad
purificadora del
cutis, para hacer
Vd. misma lo que
haría un buen pro-
fesor de belleza.

GRIETAS
Evita las grietas en
el rostro y las manos.
Limpia a fondo los
poros, vivifica las cé-
lulas epidérmicas y
aclara el tono del
cutis, que queda ni-
tido y transparente.

CREMA LIQUIDA
DE PEPINOS
Gemey
PURIFICA EL CUTIS

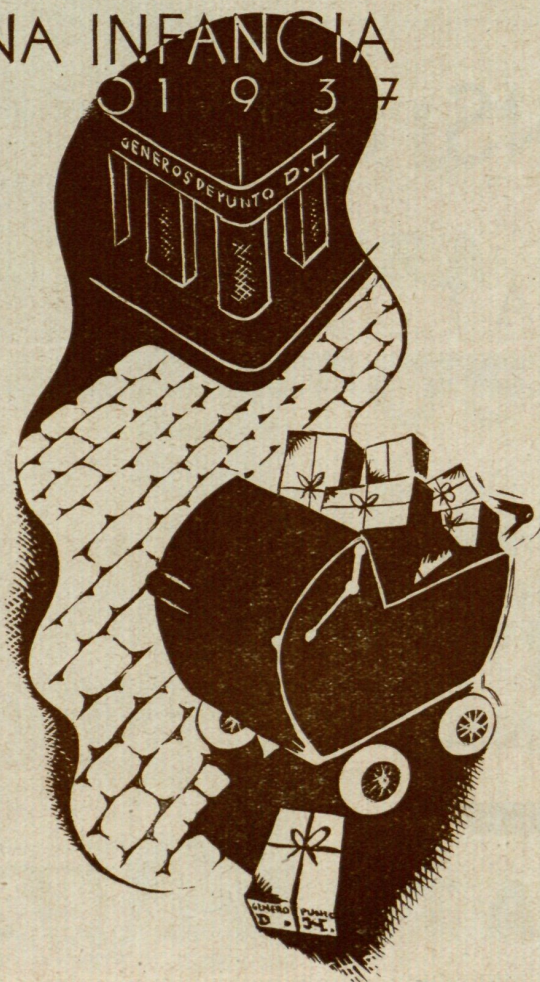
Use también estas otras Creaciones Gemey:
Crema de noche y Crema volátil, la última como
base de los Polvos Gemey, exquisitamente finos.

**FRASCO
PTAS. 8**
Timbre aparte

CREACION RICHARD HUDNUT
PRODUCTO NACIONAL

I^a QUINCENA INFANCIA

GENEROS DE PUNTO

D.H.

SALMERON 50
TELEFONO 7 7 1 6 4

MOMENTS

SINDICAT DE DIBUIXANTS PROFESSIONALS

AGRUPACIO D'EScriptors CATALANS

AGRUPACIO PROFESSIONAL DE PERIODISTES

SINDICAT D'AGENTS I TECNICS DE PUBLICITAT

SUMARI

	<u>Pàg.</u>
PORTADA, de Garcia Falgàs.	1
UNES QUARTILLES PÒSTUMES, d'Antoni Sesé.....	6
L'EXÈRCIT POPULAR, per Miquel Valdés.....	7
80.000 NENS RIUEN I JUGUEN SOTA EL NOSTRE CEL, per M. S.	8
LA NACIÓ BASCA	10
A L'OMBRA DE LES ESPASES, per A. Rovira i Vir- gili	13
1. ^{ER} DE MAIG, per Artur Perucho.....	14
5. ^A COLUMNA, per Rafael González.....	16
COM RESOLDRE EL PROBLEMA DELS INVÀLIDS I ELS MUTILATS DE GUERRA, per Ramon Martí.....	18
LA CAPACITACIÓ DELS NOSTRES OBRERS.....	20
GUADALAJARA.	22
MADRID. OBSESSIÓ DEL FEIXISME.....	24
LA GUERRA EL TORNÀ VALENT, per J. Grau La- torre.....	25
SABADELL. PERSPECTIVA HISTÒRICA.....	26
SABADELL I ELS SEUS HOMES.....	28
LA U. G. T. DE SABADELL. UNES MANIFESTACIONS DEL CAMARADA MIRA	31
MÚTUA SABADELLENCA.....	32
CASAL MUTUALISTA	34
COLLECTIVITZACIÓ DEL MOBLE	35
CINEMA. «PRISIONERO DEL ODIO».....	36
ACTUACIÓ DEL COMISSARIAT DE PROPAGANDA, per C. Mas de la Riba.....	39

NÚMERO 4

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

MAIG

SESE

A Catalunya, el 19 de juliol existia una gran desorganització sindical, em-
sem que una gran divisió. Al marge de
la U. G. T. i de la C. N. T. existien una
infininitat de sindicats autònoms de tota
mena. Les mateixes masses es donaren
compte de seguida que si es volia gua-
nyar la guerra era necessari unificar les
forces obreres en el terreny sindical i un
gran contingent d'obrers desorganitzats
varen entrar als sindicats al mateix temps
que la totalitat de les organitzacions au-
tònomes es decidien per una d'ambdues
centrals sindicals. Això ha fet que, ac-
tualment, tot el proletariat estigui repar-
tit entre la U. G. T. i la C. N. T.

Un exemple d'aquesta concentració
és el fet que la nostra Unió General de
Treballadors ha passat, a Catalunya, de
120.000 afiliats a 475.000.

La U. G. T., doncs, ha passat a ésser
la central sindical que a Catalunya
compta amb la majoria dels treballadors.

Això és degut a què les masses cata-
lanes han vist en la nostra central sindi-
cal una orientació i una tàctica, revolu-
cionària i constructiva alhora, i sobretot
una posició justa i clara davant el pro-
blema de les nacionalitats hispàniques.

ANTONI SESE
Secretari General de la U. G. T.

Uns feixistes emboscats en certes organitzacions proletàries, han fet
víctima d'un vil i covard assassinat el nostre camarada Sese.

La revista «Moments» protesta d'aquest acte de barbàrie i s'adhe-
reix al dol de tots els obrers conscients de Catalunya.

Fins quan ha d'estar en llibertat la població penal de Catalunya?
No som ni hem estat mai partidaris de la reclusió dels homes.
Els fets, però, ens alligonen i ens demostren l'existència d'una sèrie
de salvatges, els quals cal exterminar o separar de la societat, per
que no són dignes de conviure-hi.

VALDÉS

Estem en els 9 mesos de guerra, durant aquest espai de temps hem hagut de lluitar amb enormes dificultats contra el feixisme espanyol i internacional, i malgrat això gràcies a l'esforç de les masses antifeixistes i a una política justa de Front Popular hem pogut aguantar les primeres esbrecides dels Exèrcits invasors.

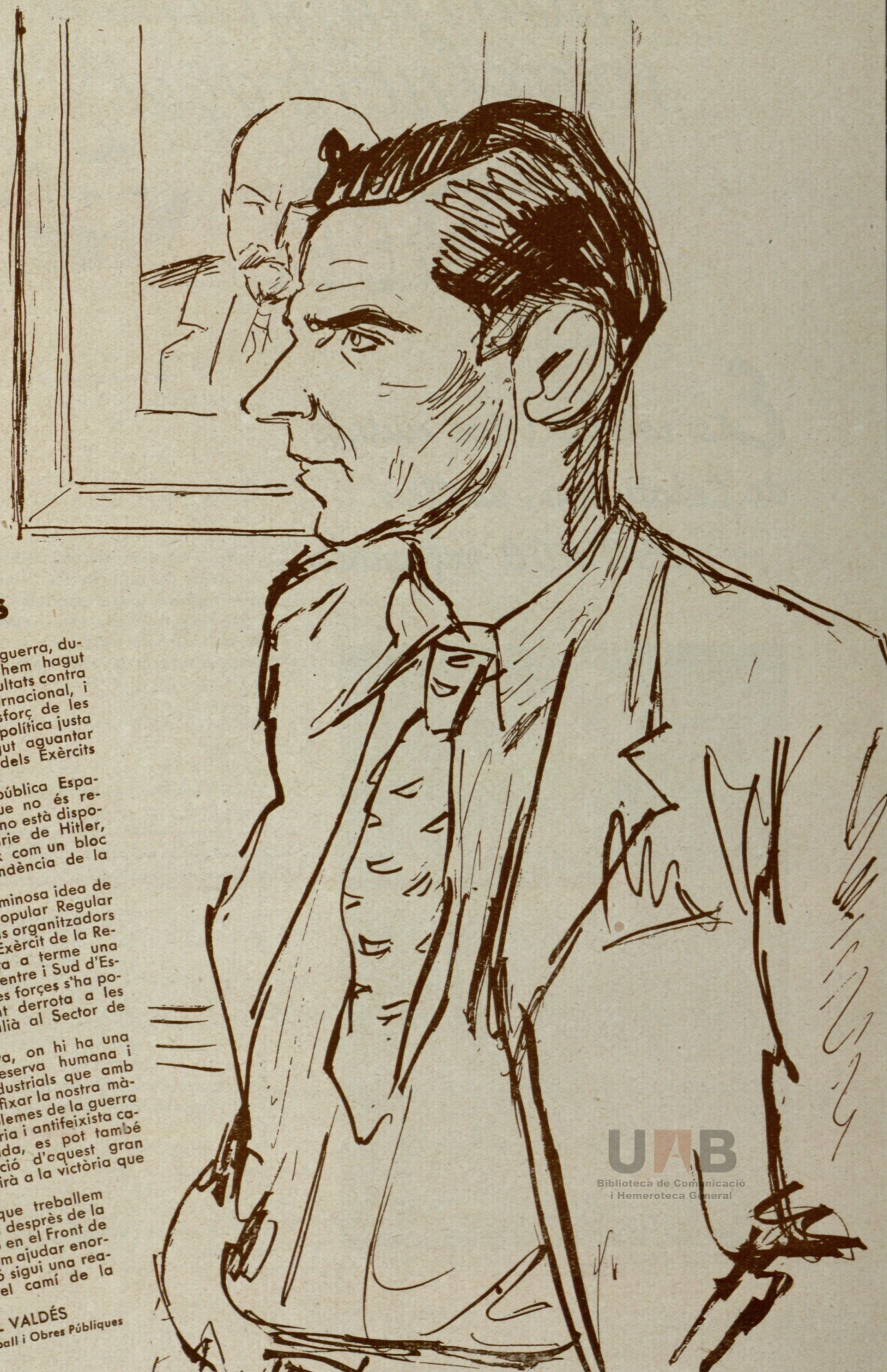
Es en el cor de la República Espanyola on tot un poble que no és resignat a ésser esclau i que no està disposat a suportar la barbàrie de Hitler, Mussolini i Franco, s'uneix com un bloc per a defensar l'independència de la nostra pàtria.

Es allí on neix la lluminosa idea de la creació de l'Exèrcit Popular Regular que gràcies a l'esforç dels organitzadors del 5.è Regiment, avui l'Exèrcit de la República Espanyola porta a terme una brillant ofensiva en el Centre i Sud d'Espanya, mercè a aquestes forces s'ha pogut infligir una gran derrota a les tropes del feixisme italià al Sector de Guadalajara.

Es ací a Catalunya, on hi ha una gran quantitat de reserva humana i grans possibilitats industrials que amb una política justa de fixar la nostra màxima atenció als problemes de la guerra i amb l'unitat proletària i antifeixista cada vegada més sòlida, es pot també ajudar a la formació d'aquest gran Exèrcit que contribuirà a la victòria que tots anhelem.

I nosaltres els que treballem ací a la reraguarda després de la magnífica operació en el Front de Terol i Aragó podem ajudar enormement a que això sigui una realitat i aquest es el camí de la victòria.

MIQUEL VALDÉS
Ex-Conseller de Treball i Obres Públiques

UAB

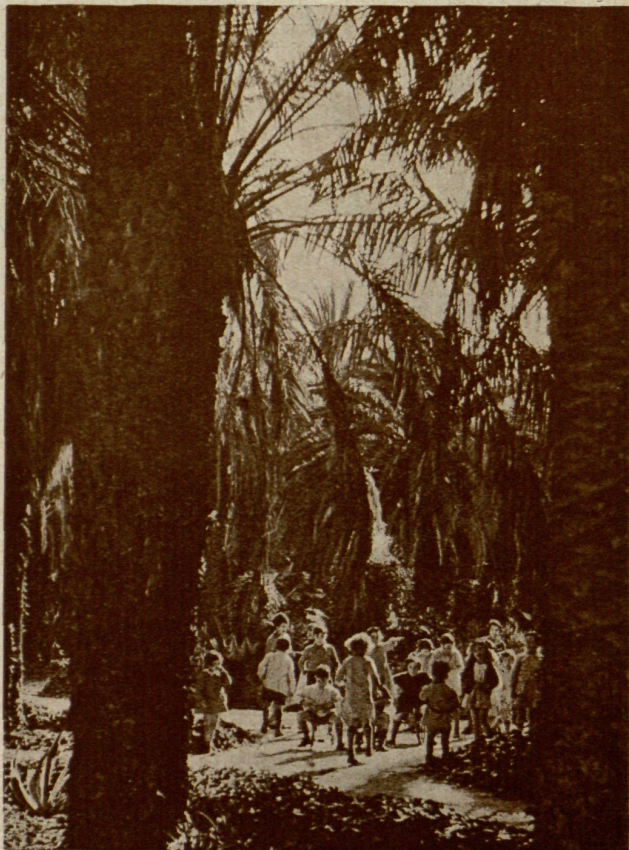
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

80.000 NENS

*riuen i juguen
sota el nostre cel*

*Els camps i les ciutats
de Catalunya, acullen
250.000 refugiats*

L'hora d'esbarjo

ESTEM presenciant en aquests moments una campanya, esbiaxada i subterrània, empresa contra Catalunya a propòsit de la participació dels catalans en la guerra contra el feixisme.

No és hora actualment, ni és procedent el fer-ho, detallar un balanç del que tots els homes, totes les organitzacions, tots els països, hauran aportat a la causa antifeixista quan la facció sigui definitivament vençuda. Sí, però, que cal sortir al pas d'aquesta campanya, inspirada per no sabem quins mòbils, exposant un dels molts aspectes del que a la rera-guarda del front de lluita, ha fet Catalunya. El que ha dut a terme Catalunya a la línia de foc ja s'explicarà tot al seu dia. El que ha fet i el que no ha pogut fer...

No esmentarem els 25.000 homes enviats per Catalunya al front de Madrid, ni el treball continuat, sense hores de repòs, dels nostres obrers a les indústries de guerra ni les enormes quantitats de queviures tramesos a la capital de la República, ni el socors econòmic fet per tots els catalans. Parlarem avui només d'un dels aspectes i no pas el menys important de la contribució de Catalunya a la causa antifeixista: el de l'ajut als refugiats.

Tots els haureu vist, tots haureu ajudat al seu sosteniment i al seu benestar i molts de vosaltres els haureu proporcionat una llar acollidora.

El dia 3 d'octubre passat s'inicià el dolorós i tràgic èxode. Fou quan les tropes de Yagüe, després del criminal avanç per terres d'Extremadura, es presentà a les portes de la que fou imperial ciutat. Vuitanta nois de l'Institut Escola i de la Fundació del Amo evacuaren la ciutat per a dirigir-se a les acollidores terres de Llevant, a la plàcida i lluminosa Catalunya, a centenars de quilòmetres de la línia de foc. L'èxode dels infants de Toledo assenyalà el principi de l'evacuació dels infants de Madrid. I més tard dels de les zones de Castella i d'Andalusia on l'estrepit de la metralla no espaordís aquelles criatures que sols somniaven en cavalls de cartó i en avions de llauana...

L'hora de classe

No cal fer més història. Dos-cents cinquanta mil refugiats d'arreu de l'Espanya lleial reben les carícies del nostre sol i tenen la seguretat d'un allotjament confortable i d'una nutrició a l'abast de les possibilitats d'un país en guerra. Entre aquesta xifra enorme, vuitanta o noranta mil infants juguen en les arenes de les nostres platges o a través dels corriols dels nostres camps i de les nostres muntanyes.

Una bona part d'ells han romàs, però, a Barcelona. Han estat curosament instal·lats en diversos estatges que tenien abans una destinació totalment oposada a l'esperit humanitari i progressiu que ara els anima. Palaus senyorials, grans cases de repòs, vivendes sumptuoses hostatgen ara una munió d'infants que fan ressonar per les seves grans sales la vibració dels seus crits i de les seves rialles...

Ah, però no solament riuen i juguen—que bona falta els feia—els infants que Catalunya ha acollit amorosament. També treballen, també estudien, també s'eduquen físicament i corporalment, per a esdevenir ciutadans lliures de l'Espanya lliure del demà.

Vegeu, sinó, els infants refugiats a Pedralbes. En aquesta colònia hi ha tallers de pintura, d'escultura, de dibuix, de fusteria, etc., per als nens. Els infants de Toledo, de Madrid, de Granada, de Còrdova, de Màlaga, confeccionen cartells

Dos artistes del moble

de propaganda contra el feixisme, construeixen petits mobles i diversos atrells de fusta, aeroplans en miniatura, dibuixos... I les nenes assis eixen, sense fer una sola «campana», a la sala de confecció, on s'aparia roba per als combatents. Ah! i també hi ha una impremta on els petits editen un diari, e seu diari.

Com en tot agrupament d'infants, n'hi ha alguns que sobresurten extraordinàriament dels seus companys. Entre aquests petits madrilenys, de rostre picardiós i ulls mofetes, hi ha veritables artífexs. Hi ha, no en dubteu pas, futurs arquitectes, futurs enginyers, futurs escriptors, futurs poetes. I futures poetesses.

Llegiu, sinó, aquesta poesia escrita per una nena de deu anys, anomenada Carmen Martín Casado:

«Somos niños de Madrid
y os tenemos que decir
que si algun día
os pasara lo que a nosotros
aquí Madrid siempre
estaría abierto las
puertas de par en par
«pa que» pudierais estar
como nosotros aquí.

I encara, aquesta altra, deguda a la ploma de la nena d'onze anys, Carmen Berruezo, titulada: «La niña de tres años». Observeu quina sinceritat i quina emoció hi traspuen:

«Una niña pequeñita
de tres años de edad
se pasea por la rambla
con su mamá
le pregunta a su mamá
mamita por que pasan
tantos hombres por allá
le contesta así la madre
hí a, son los que se marchan
al frente para dar la libertad.
Y la niña con gemidos
corriendo se fué allá
y alzando el puño
la niña se echó a llorar.»

I al final de la poesia, una ratlla que diu: «Inventado por la niña Carmen Berruezo.»

Milers i milers d'infants han retrobat a Catalunya una nova llar. En lloc de les parets sòrdides dels llogarrets castellans i andalusos, unes parets de cristall. Per a molts d'ells s'ha obert davant els seus ulls meravellats, com a través d'una cinta cinematogràfica, els paratges mirolants descrits per Andersen, per Perrault o per Grimm.

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Estem segurs que aquests infants agrairan a Catalunya i a tots els catalans el que nosaltres fem avui per ells. Catalunya, però, ho fa de grat i no n'espera cap recompensa. En té prou amb la íntima satisfacció d'haver complert un dels deures que li ha imposat la guerra.—M. S.

La Nació Basca

EN la seva autèntica divisió nacional, la Península ibèrica conté quatre nacions: la nació galaico-portuguesa, la nació castellana, la nació catalana i la nació basca. Geogràficament tformen tres franges de nord a sud, i a dalt i al mig un coronament. Aquest coronament és Euscadi, terra petita, alta i gloriosa.

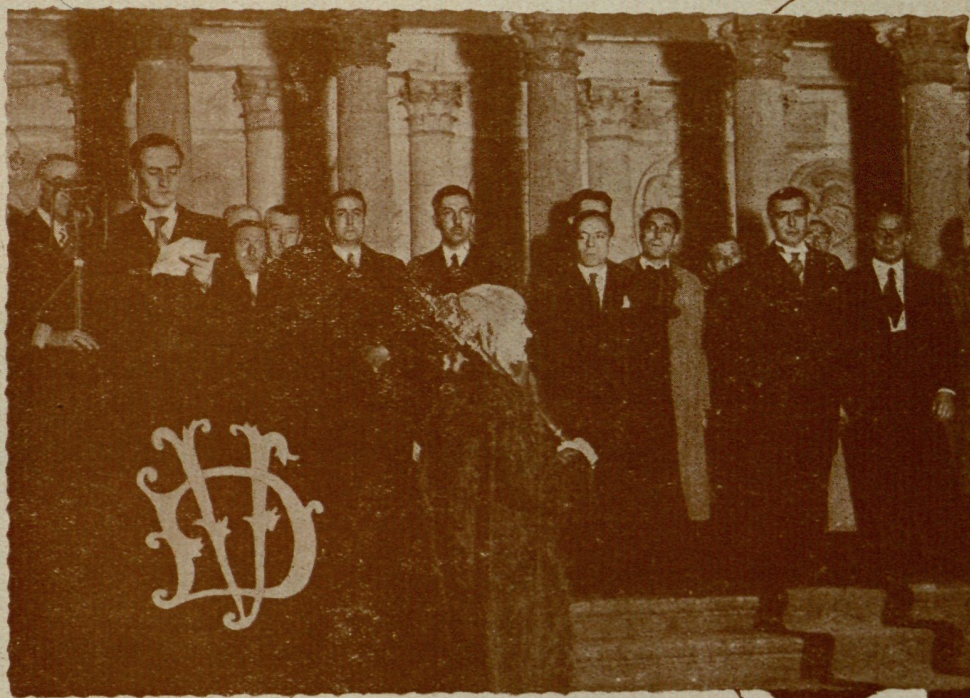
Quatre nacions, quatre llengües, quatre ànimes... En la llengua s'expressa l'ànima, i és l'ànima allò que dona vida a les nacions. Per això els bascos, conscients de la vàlua enorme de la llengua, s'esforcen a restituir a llur idioma propi la vitalitat i la sobirania.

La monarquia castellana, tan empeltada d'estrangerisme, va voler fer de la Península, no solament un sol Estat, ans encara una sola nació. Va voler que la nació castellana, sota el nom equívoe de nació espanyola, absorbís les nacions galaico-portuguesa, catalana i basca, i va fer servir els instruments de l'Estat per donar realització a aquest disegni unitari.

Però a despit de les opressions, de les guerres de dominació i de la política assimilista, ha fracassat. A la Península hi ha, ara com abans, més d'una nació, i més de dues. N'hi ha quatre. I les terres renaixents peninsulars—Galícia, Euscadi, Catalunya—senten amb més vigoria que mai llur condició de nacions i llur anhel d'ésser lliures.

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

● El President de la República Basca moments abans d'ésser elegit, com pareix ambels Consellers davant l'arbre de Guernica i llegeix la declaració ministerial.

● Presentació d'armes durant l'acte de la presa de possessió del Govern d'Euzkadi, sota l'històric arbre de Guernica, la nit del 7 d'octubre del 1936.

Nació és, petita i tot, Euscadi. Sis regions la constitueixen territorialment: Biscaia, Guipúscoa, Alava, Navarra, Laburde i Zubersa. Les quatre primeres estan incloses en l'Estat espanyol; les dues, últimes en l'Estat francès.

Lliures en els vells temps, amb institucions i lleis pròpies, les regions basques de la Península van anar entrant dins la Corona de Castella. La darrera a entrar-hi va ésser Navarra, que era reialme.

Dins la Corona espanyola les regions basques van conservar una llibertat àmplia. En el segle XIX a conseqüència de les guerres carlines, van veure-la minvada i desfeta.

Una gran part dels bascos, creient-se defensar l'autonomia de llur terra contra el liberalisme unitarista, van lluitar en els rengles carlins. I després d'aquell famós conveni de Vergara (any 1839), que havia de garantir llur autonomia, van veure com els Governs de Madrid anaven destralejant-la. Navarra va ésser la més perjudicada. L'any 1876, després de l'última guerra carlina, van ésser reduïdes a igual condició Biscaia, Alava i Guipúscoa. Un concert econòmic establert l'any 1878, va ésser

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

● Mines extreïtes de la m i
pel servei de vigilància de
la costa del país basc.

l'únic senyal de la diversitat d'Euscadi
dins l'Estat espanyol.

Però el sentiment nacional va renai-
xer. El crit de renaixença va ésser
donat per Sabí d'Arana Goiri, funda-
dor del nacionalisme basc, patriota ar-
dent i coratjós, home admirable que
morí jove, però que deixà en marxa la
seva gran obra.

Arana-Goiri va separar el naciona-
lisme basc del carlisme, que no era
altra cosa sinó un provincialisme espa-
nyolista. Una causa nacional, perenne,
és ben distinta d'un plet dinàstic.
Moren els reis i s'extingeixen les dinas-
ties, mentre viu i perdura la nació.

Sota el signe nacional Euscadi va
reconstruint la seva personalitat, és un
poble enèrgic, treballador, idealista,
lleial. S'estén, pel costat peninsular,
damunt una àrea de 17,500 quilòme-
tres quadrats que no arriba a comptar
un milió d'habitants. Però supleix l'es-
tretor geogràfica i la poquedat numè-
rica amb la intensitat del seu esforç i
l'embranchada de la seva vitalitat eco-
nòmica, social i espiritual.

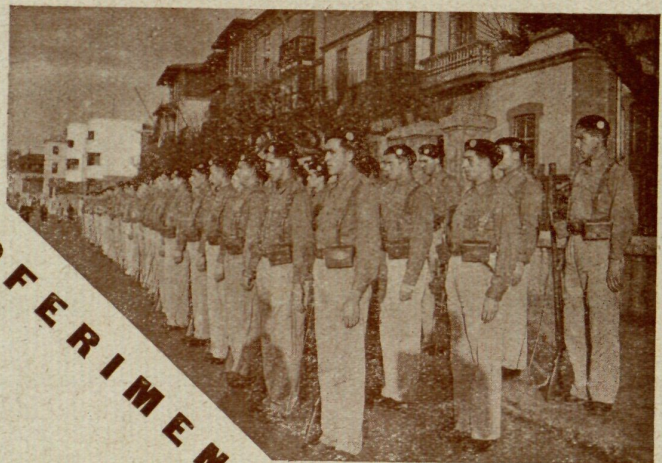
Euscadi ha aconseguit, com Catalu-
nya, el seu Es'atut d'Autonomia, i l'ha
consagrat amb el dolor i la sang de la
guerra. De les terres de la nació basca,
només Biscaia és avui terra lliure. Però
Biscaia, amb la ciutat de Bilbao, és la
part més viva i forta de la nació.

Els bascos triomfaran. L'esperit
d'Arana Goiri inspira, en aquestes
hores greus, el pensament i l'acció del
President Aguirre. Ni l'exèrcit de Mola,
ni els avions d'Alemanya, ni els navil-
lons pirates, ni el foc, ni la fam, no podran
batre ni abatre els braus biscaïns.

Germans d'Euscadi! — germans en
les alegries i en els dolors, en l'ideal i
en el sentiment, en la pau i en la gue-
rra—Catalunya us diu: Salut, Victòria i
Llibertat!

● Enterrament del
Comandant de
capellans bas-
cos Monsenyor
Korda, mort en
defensar la
causa de la li-
bertat.

● Una Companyia
de la Policia
Militar de Euz-
kadi, «Ertzaña»

OFERIMENT

El 25 d'octubre del 1839, la monarquia derogava els furs de Biscaia, Navarra, Guipúzcoa i Alava
Els furs eren les constitucions històriques del País Basc; la seva llibertat feta carn.

El 1.er d'octubre del 1936, el Parlament de la República votava, per aclamació, l'Estatut Basc. La
democràcia espanyola s'havia deturat en la lluita per a canalitzar les aspiracions de la llibertat
basca en un organisme estatal amb Govern propi.

Deu dies després, els Municipis bascos, reunits a la Casa de Juntas de Guernica, sota el roure de
la llibertat, en assemblea sobirana, elegien, també, per aclamació, el Primer President del Govern
del seu País. La vella Bascònia, el poble més antic d'Europa, amb la seva característica liberal,
cristiana i democràtica renoua a una nova existència, per acord del seu primer Govern, amb
el nom racial d'«Euzkadi» i sota la senyera de fons vermell amb aspa verda i creu blanca so-
brepesada.

Tres mesos de vida han estat prou a Euzkadi per a crear la seva Universitat, organitzar la seva
Justícia, disposar d'un cos eficaç de policia moderna, d'Ordre Públic, dotar la defensa del País amb
un exèrcit de 60.000 homes que han contingut l'avanç dels militars espanyols sublevats i llurs aliats,
requetés i feixistes, i emprenen la reconquesta del territori ocupat pels traïdors pel triomf de la de-
mocràcia i la República.

Mentre la joventut basca lluita a les trinxeres, la seva reraguarda organitza les Secretaries i Di-
reccions Generals de Relacions exteriors, Defensa, Ordre Públic, Justícia, Cultura, Propaganda,
Finances, Agricultura, Muntanya, Indústria, Comerç, Proveïments, Treball, Previsió, Assistència Social,
Sanitat, Higiene, Beneficència i Obres Públiques.

Sura damunt el remolí de la lluita que cobreix de runes, odís i cadàvers les terres peninsulars el
geni civil de la raó basca, triomfant, sense la ganyota bàrbara de la guerra cruel, amb una rera-
guarda ordenada per un Govern que mana i es veu acatat, i que a desgrat de les violències i tortu-
res del setge, manté els principis del Dret, i avança en la seva vida social a les llibertats individuals
i garanties ciutadanes compatibles amb el compliment dels deures de la defensa del País, en el qual
hom no assalta les fàbriques, no roben les llars, ni crema els temples, ni assassina als sacerdots, ni
pertorba d'una manera innecessària la vida civil i social.

En la seva expansió, Euzkadi ha creat les Delegacions de Baiona, París, Londres, Madrid, Valen-
cia i Barcelona, les quals realitzen en nom del Govern Basc, les seves finances i ciutadania, activitats
similars a les atribuïdes a Consolats i Ambaixades, a desgrat de moure's dins les limitacions l'Estatut.

Quan les circumstàncies ho permetin, restaran obertes les de Buenos Aires, Montevideo, Santia-
go, Río Janeiro, Havana, Mèxic, Manila i Nova York.

La Delegació General d'Euzkadi a Catalunya ofereix, en aquestes pàgines, el testimoniatge de
l'esforç del Govern Basc per a dotar d'òrgans adequats la nostra civilitat.

A L'OMBRA DE LES ESPASES

per A. ROVIRA I VIRGILI

Tothom s'adona ja del canvi que s'ha operat a Europa davant la guerra de la Península Ibèrica. Hi ha avui un ambient europeu molt divers del que hi havia avans. Ja es parla d'una altra manera, i es té una idea més exacta de les perspectives peninsulars.

«La situació internacional ha millorat per a nosaltres», diuen els prohoms i els diaris del Front Popular. I és ben cert. Els qui tenim el vell costum de seguir les evolucions de la política exterior i de repassar la Premsa Estrangera, ens vam adonar fa alguns mesos, dels primers símptomes d'un canvi que ara és prou vistent.

¿Quina és la causa del nou ambient d'Europa? No costa gaire d'endevinar-ho. En aquests últims temps s'ha estès la convicció que els insurgents perdràn la guerra. I allò que no havien pogut aconseguir les consideracions de Dret internacional, ni la justícia de la nostra causa, ho ha conseguit les victòries de l'exèrcit republicà.

Teniem de bon començament la raó, i no ens valia. Després hem tingut també la força militar, i això ja ens ha valgut més...

• • •

Recordem que, setmanes enrera, durant el viatge de Mussolini a Líbia, en una recepció donada a honor dels periodistes estrangers, el corresponsal de «Le Temps», de París, Paul Gentizon, va citar, enmig de la conversa amb el «Duce», uns versos d'un poeta àrab que diuen: «La pau d'Alà és a l'ombra de les espases».

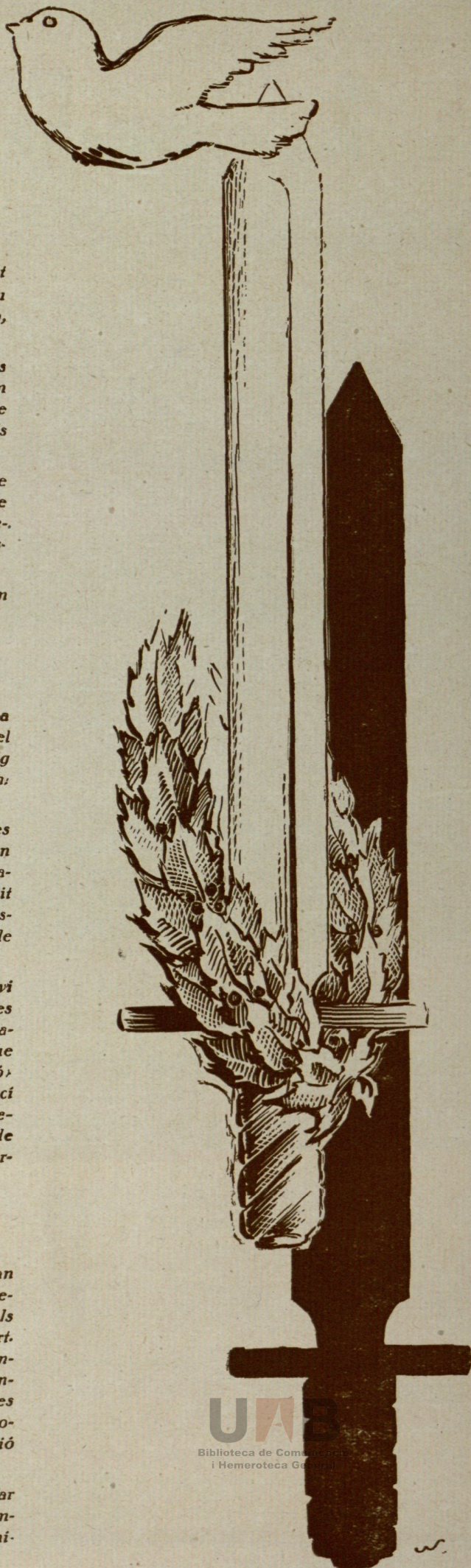
Heu-vos ací una vella realitat que perdura encara en el món. Les espases fan la guerra i fan la pau. El dret, la raó i la justícia, resten a l'ombra de les espases, en veritat. I — cosa molt pitjor — les espases trenquen sovint la pau, la justícia, la raó i el Dret. ¿No ha dit el ministre d'Afers estrangers de França, Yvon Delbos, en el seu discurs de Carcassona, que la pau és, com la guerra, una qüestió de força?

A la llum d'aquesta realitat, apareix explicat clarament el canvi que s'observa a Europa. Apareix explicada la política de les potències democràtiques i la de certs partits més o menys radicals i socialistes d'aquestes potències. En els primers mesos de la guerra es creien que els insurgents guanyarien. D'ací va venir la famosa «no intervenció». D'ací va venir l'actuació tragicòmica del Comitè de Londres. D'ací van venir les fredors dels uns i les hostilitats dels altres. «Si la República espanyola ha de caure — pensaven — seriem ben innocents de reconèixer la raó que té, i d'ajudar-la». Tot el més, s'oferien a ajudar-la a ben morir.

• • •

Els esdeveniments militars, però, han fet trontollar, primer, i han fet caure, després, la convicció que els insurgents guanyarien la guerra. L'engany creat per la propaganda feixista i per la suggestió dels egoïsmes conservadors i reaccionaris, ha anat quedant al descobert. «I si els republicans guanyessin?». Aquesta pregunta, que sorgia espontàniament en la consciència dels espectadors de la guerra, s'ha convertit en una afirmació, sobretot d'ençà de la desfeita dels feixistes italians a l'Alcàrria. «Guanyaran els republicans, perdran els facciosos». Ofegada al principi, i declarada al capdevall, aquesta afirmació ha produït el canvi que veiem a Europa.

A l'ombra de les espases els pobles peninsulars faran triomfar la raó, el dret, la justícia, la llibertat. A l'ombra de les espases imposaran la pau. Amb les armes aconseguiran allò que els negava iniqüament la flonja diplomàcia de Ginebra, de Londres i de París.

1.ER DE MAIG

● JOSEP LLUÇÀS
Director de «La Tramontana»
Setmanari socialista de l'època.

El Primer de Maig és una data gloriosa per al proletariat i de nefasta significació per als reaccionaris de tot el món.

Entre els records de la meua infantesa hi ha—destacat, claríssim—el dels escarafalls de totes les «persones d'ordre» del meu poble davant la desfilada, aleshores heròica, d'un parell de dotzenes de pagesos.

La petita ciutat lleuantina era sacsejada aquell matí per un neguit inexplicable, per un corrent elèctric d'odis amagats i de temences, que es traslluïa en les precaucions de les mares per a no deixar sortir els nois al carrer.

—Avui desfila «el populacho»... No surtis de casa!

Al Casino *dels senyors* hi havia ausència de personatges locals i un silenci angoixós planava damunt les sales buides i polsegoses, d'ordinari espetegants de bruit de caramboles i dominòs.

Aquelles dues dotzenes de pagesos ardits envaien els carrers—carrer de Sant Vicents, carrer d'Enmig, plaça de la «Constitución»—i arribaven davant la Casa de la Vila, onejant pancartes il·legibles i proferint crits que semblaven arbitraris i esgarriposos.

—Morin els «consumos»!

—Morin «els senyors»!

—Visca la «repartidora»!

—Visca la revolució social!

Els manifestants tornaven a casa i marxaven al camp amb llurs dones i llurs fills fins la caiguda de la tarda.

Això era tot. Res més que això. I, també, res menys que això. «Els senyors», foragitats del carrer i del casino, romanien tancats, amb l'ànima angoixada per no sé quins tràgics sentiments...

—Es intolerable—deien alguns en la intimitat familiar.

—On anem a parar?—comentaven les dones.

—No treballen més que dotze hores i encara els sembla massa!—aventuraven els propietaris més importants...

L'any següent, la situació política havia canviat. «Manaven» els conservadors, i el batlle va fer qüestió de dignitat que la manifestació no es celebraria. La força pública—tres guàrdies municipals esquifits, amb sabre de llauna i revòlver de pistó—varen rebre ordres rigoroses.

A les nou del matí acudiren uns quants llauradors al camí d'Onda, i els guàrdies—esporuguits—varen disparar contra ells sense previ avís. Els pagesos es revoltaren. Un dels guàrdies resultà mort. Al cap de tres o quatre hores, quan ja el Casino dels «senyors» havia estat assaltat i cremats els seus mobles i una col·lecció de *La Ilustración Española y Americana*, únic tresor de la seva biblioteca, arribaren, en tren,

● La manifestació del 1.er de maig del 1890, en passar per la Porta de la Pau, aquesta primera gran manifestació de caire social, va provocar també la primera vaga general al nostre país.

uns guàrdies de la capital. Hi va haver repressió. Un camperol que va voler fugir fou mort a la porta de casa seva. D'altres—jutjats després per un tribunal—anaren a presidi...

Un any més tard, la manifestació fou nodrida com no ho havia estat mai. Adhuc gent moderada del poble hi prengué part. Els propietaris varen tremolar més porugament. El buit del Casino fou més sensible. Les veus que, en la intimitat familiar, protestaven:

—Es intolerable!

—On anem a parar?

—Què més volen?, tingueren un to més feble i més prudent...

Ni aleshores ni després, els grans propietaris, els «senyors», no han comprés què volien aquells homes que exterioritzaven llur protesta amb crits ingenus i encara desorientats, demanant l'abolició dels «consumos». Ni aleshores ni després, no han estat capaços d'adonar-se que el món començava a canviar d'ençà que els explotats havien après a cantar un himne escrit per dos rebels francesos que mai no s'arribaren a conèixer...

No comprenien que el crit contra l'impopular impost era un crit contra un sistema social que xuclava la sang dels treballadors i permetia als explotadors una vida regalada. No comprenien que cridar contra els «consumos» era un crit d'anunciació de l'alba socialista. No comprenien que allò que ells anomenaven—i en castellà «el populacho» no era altra cosa que el poble veritable, el que durant la invasió napoleònica havia defensat la independència de

la pàtria, el que—anys a venir—havia de seguir defensant-la...

La mateixa incomprensió es va estendre—ensems que la Festa del Treball—per tots els territoris de l'Estat Espanyol.

Els grans burgesos catalans, arran del 1890, també varen tremolar davant els obrers manifestants; també varen creure que aquests no plantejaven més que un problema que podia ésser resolt amb força pública...

Però la comprensió ha anat fent via. Els explotadors han anat comprenent que la societat que els permetia viure a costa de la misèria de les masses estava condemnada a mort, i han substituït llur policia per vastes organitzacions feixistes, suficientment fortes per a dominar països sencers... Els treballadors han comprés que ells són l'esdevenidor, que l'emancipació de llur classe depèn dels treballadors mateixos, i s'han organitzat en partits revolucionaris, inspirats per la llum marxista-leninista...

D'aquesta manera, la Festa del Primer de Maig ha perfilat el seu caràcter, ha respost cada vegada més a les exigències de la realitat, i significa aquest any un dia de treball intensiu a tot el món per ajudar l'Espanya popular en lluita contra el feixisme internacional.

Ara més que mai, tindrà una significació concreta de lluita contra l'enemic secular dels treballadors i de la llibertat la consigna famosa de Marx i Engels:

PROLETARIS DE TOTS ELS PAÏSOS, UNIU-VOS!

Car els proletaris de tots els països saben que la unió és la victòria. — Artur Perucho.

LA HUELGA DEL 1.er DE MAIG DEL ANY 1890

5a columna

DOTZE PENES DE MORT...

L'epileg d'una història que començà a la terrassa d'un cafè

LA noia rossa plati, que en passar davant la terrassa de l'«Oro del Rhin» va dir al seu acompanyant, tot senyalant a un xicot bru, que prenia un aperitiu color caramell: —Veus aquell?... Doncs tinc referències de que és falangista?...

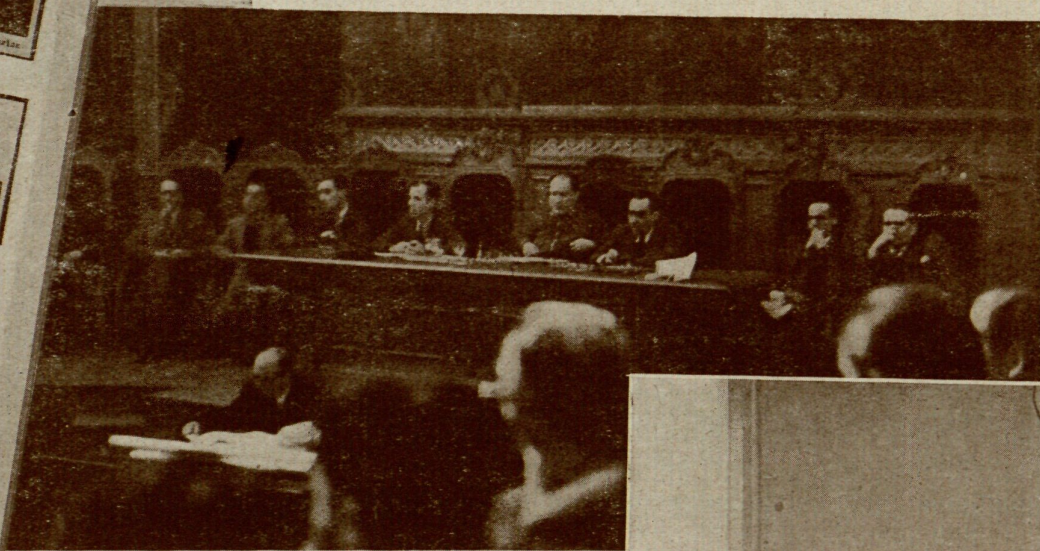
No podia, ni de bon tros, sospitar que les seves paraules portessin al descobriment de la més perillosa organització de la «cinquena columna» a la reraguarda catalana.

L'acompanyant de la rossa plati, poc després tenia una conversa telefònica.

—Comissaria General?... Po-seume amb el rondí del Cap de Serveis... Escolteu: Heu de montar un servei de vigilància... Si... Encara el trobareu... Les senyals són...

El xicot bru de l'«Oro del Rhin» i els policies darrera seu, anaren a raure a una torre del carrer de Santaló.

Una nit, a la torre es celebrà un àpat. Els visitants foren més nombrosos que de costum. A la sortida cada un d'ells es trobà amb el regal d'unes magnífiques manilles. Sols un, — Lluís Pastor — aconseguí fugir, malgrat els dispars dels agents. Per celebrar-ho i se-

guint la tradició en aquets casos, els seus companys carregaven després sobre d'ell totes les culpes imaginables.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

«De les actuacions sumarials—deia l'informe del Fiscal Viñuelas—es desprén que Lluís Gutiérrez Santa Marià, suposat cap de Falange Española i reclòs al Castell de Montjuïc, preparava un moviment contrarrevolucionari. A aquest efecte extengué un document pel qual nomenaba al seu nebot, Francesc Josep Gutiérrez, cap de Falange, mentre ell romangués a la presó. Aquest es posà en contacte amb diversos elements, entre tots els quals es confeccionà un pla per tal d'apoderar-se de Barcelona. Entre aquests...

Les conclusions fiscals tenien més de tretze quartilles de llargada. Tretze. Mala estruga. Mala estruga per als processats, gairebé tots els quals foren després afavorits amb la pena de mort...

Francisc Josep Gutiérrez era aquell minyó bru de l'aperitiu color caramel. Ell, junt amb l'advocat Victor Iturrioz Echevarria, foren els que aplegaren els dispersos elements feixistes, que havien de constituir Falange Española Española a Catalunya, després de la desfeta que aquesta sofri el 19 de juliol.

Els falangistes detinguts per la policia, a més d'ells dos, eren tretze. Nou homes i quatre dones. Una vella Pilar Señoranes Martínez i tres filles seves: Magdalena, Carme i Marina. Aquestes eren les que composaven la secció femenina i més concretament el Socors Blanc, organisme destinat a auxiliar fiduciàriament als familiars dels falangistes morts, desapareguts o empresonats.

El quart dia del judici els diaris hi portaven uns grans titulars: «AVUI ES DICTARÀ SENTENCIA».

El públic, la tensió del qual havia arribat ja al màxim, hagué d'esperar-se dues hores per a conèixer-la. Dues hores durant les que el Tribunal deliberà aferrissadament...

I després...
Un grad silenci a la sala. Un gran silenci trencat. instants més tard, per la veu del relatori:
... Es condemna a mort a...
I el rostre de cada un dels processats tenia una contracció nerviosa en pronunciar-se el seu nom...

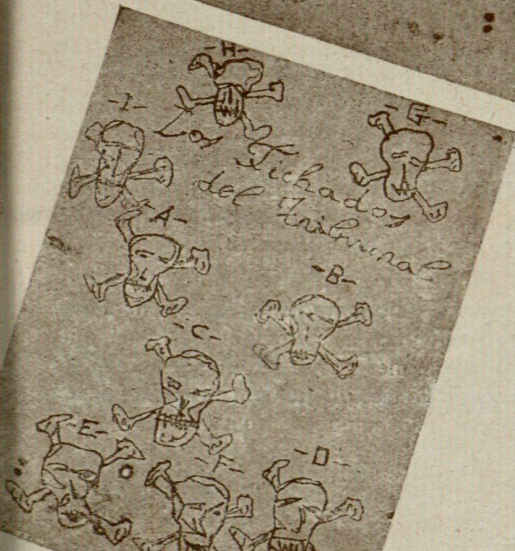
Dotze penes de mort... Que lluny de pensar en aquest desenllaç devia estar aquella noia ros platí, en pronunciar aquells mots setmanes enera...
«—Veus aquell...»

RAFAEL GONZÁLEZ

Francisco Gutiérrez, unió-se a la
tota lo referente a la organizacion, durante las
estas circunstancias.
Castillo de Morjich, 13 enero 1937
Lys S. Marina

Reunidos en el tercer hangar oficial
de Falange Española de los Jans. uniamos
nuestro más caroso recuerdo, sirvamos
de acinte y lealtad, al camarada jefe
perseguido y a los compañeros presos
por el ideal. El jefe de Falange
Francisco José Gutiérrez
Por la presidencia de la organizacion
femenina con to de el entusiasmo
Pilar Señoranes de Ramo
Carme Señoranes de Ramo
Magdalena Señoranes
Lys S. Marina
Marina Señoranes

Para el Tribunal
no. 4
Instancia Interna-
cional Europea

COM RESOLURE EL PROBLEMA

EL PROBLEMA

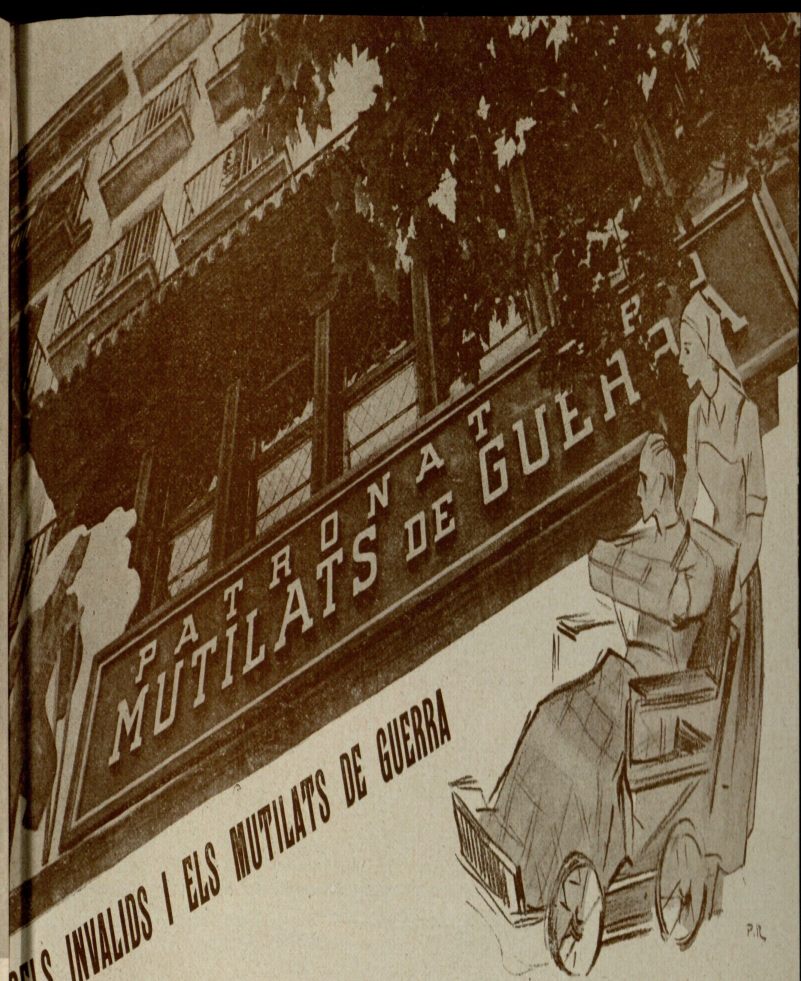
Després d'aquests nou mesos de guerra contra totes les forces de la reacció, ens trobem avui davant d'un dels problemes més vius i més punyents; d'un problema conseqüència i llast de totes les guerres però molt més vast i molt més dolorós quan ve a remolc d'una guerra civil.

Aquest problema és el que ens planteja a la consciència del país davant dels companys caiguts en la lluita defensant la democràcia i la llibertat.

Voldria que aquestes ratlles no fossin un article més entre els molts que s'han publicat, inútils i plens de retòrica. A mi, simple militant antifeixista, em pertoca estendre davant del llegidor un àrid panorama—fets concrets—de deures i de sacrificis a complir.

Les víctimes de la lluita antifeixista són innombrables i abasseguen una diversitat d'aspectes insospitats al primer cop d'ull. Els xisclets de les sirenes d'alarma poden matar un cardíac i la deficiència de la nutrició pot produir la mort d'un tuberculos, de la mateixa manera que un casc de metralla o una bala perduda.

Entre totes les qüestions que ens plantegen els damnificats de la guerra—morts, ferits, presoners, mutilats, invalids, malalts, refugiats sense llar, etc.—la més impressionant i potser la més greu és la que ens creen els mutilats i els invalids. Penseu un moment en la possibilitat de perdre un braç, una cama o els ulls i comprendreu

quins deures de gratitud tenim envers els soldats de la llibertat que tornen mutilats de la lluita. Penseu també que aquesta guerra s'acabarà, que els ferits es guariran, que els edificis enderrocats per les bombes feixistes es reconstruiran, però la tragèdia de l'invalid, del coix o del cec perdurará dues o tres generacions.

EL QUE ES FA

Al parlar del que es fa ens referim, és clar, a les activitats oficials, tot tribuant un homenatge respectuós als esforços individuals o col·lectius encaminats a cercar una solució al problema.

D'una manera oficial s'han creat les oficines de Mutilats de Guerra de la Generalitat dirigides per Josep Baixeres, de competència provada, que ja no és necessari el·logiar i que per la seva bonhomia i cordialitat es troba admirablement compenetrat amb el càrrec i amb els seus col·laboradors. Aquestes oficines es cuiden de donar subsidis als invalids i mutilats i de dotar d'aparells ortopèdics a aquells companys que han sofert una amputació. El Dr. Salas, tècnic prou conegut, cuida de tot el que fa referència a aparells ortopèdics.

Aquesta dependència de la Conselleria de Treball ha editat un segell Pro-Mutilats, el producte del qual va destinat íntegrament a sostenir els serveis creats per aquesta oficina.

Un aspecte importantíssim i que no ha quedat pas oblidat, és el de la reeducació. L'Ajuntament de Manresa tingué la gentilesa d'oferir un magnífic local per a que fós destinat a Escola de reeducació dels mutilats i invalids de guerra i avui s'està organitzant a la capital del Cardener una magnífica Institució-Escola amb tots els avenços de les institucions similars que funcionen a l'estranger.

També ha sigut creat el Patronat Pro-Mutilats de Guerra controlat per les oficines de Mutilats de la Conselleria de Treball, que malgrat el poc temps que porta d'existència té en execució un pla de serveis auxiliars que vindran a completar la tasca portada a cap per la Generalitat. Aquest patronat ha creat un carnet i un distintiu i ha sol·licitat la protecció oficial per obtenir una sèrie d'aventatges i de compensacions pels nostres germans marcats de la metralla feixista.

EL QUE S'HAURIA DE FER

No cal creure, però, que és suficient el que es fa en l'aspecte Mutilats. En aquest capítol només mencionarem unes quantes de les necessitats urgents a satisfer si volem tenir categoria de poble civilitzat.

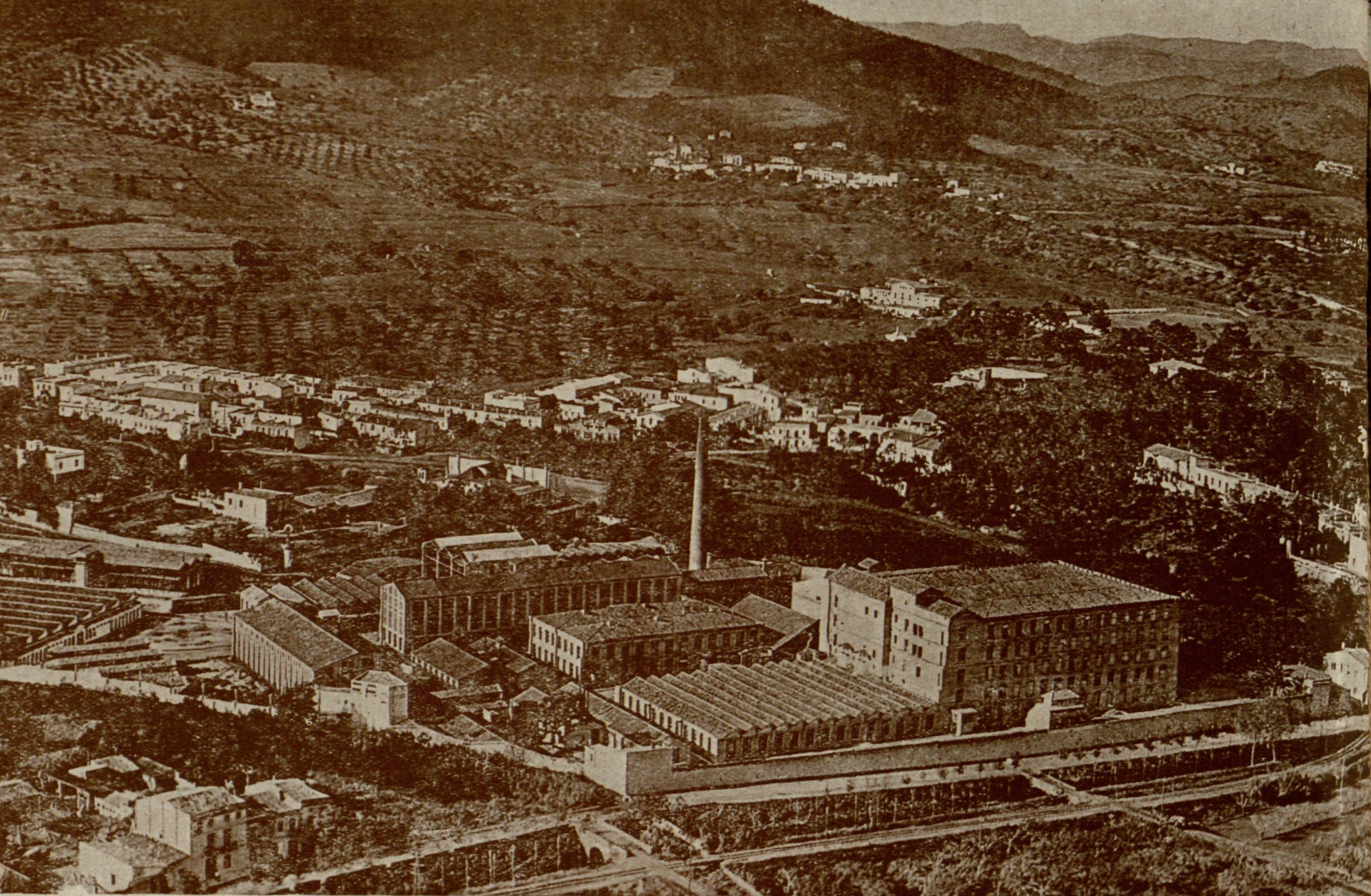
Caldria crear una borsa de treball (en embrió al Patronat) que servís per a obtenir uns treballs adequats a la mutilació soferta. El mutilat pot ésser porter, acomodador, guarda-passeig, funcionari, etc.

Fora també necessari obtenir uns llocs numerats als trens, autobusos, metròpoli i trens destinats de preferència als mutilats i gestionar la gratuïtat del transport urbà per aquells companys que no poden fer llargs trajectes sense molestia. (En projecte al Patronat).

I així successivament podríem enumerar una sèrie de coses a obtenir com per exemple, l'exempció de l'obligació de fer cua i el dret de prioritat en una colla d'aspectes de la vida urbana, però la més important és la creació d'una llar del mutilat en la qual aquests companys víctimes de la salvatgia feixista poguessin trobar l'escalf de l'amistat i de la companyonia aparellades amb tota mena de comoditats i de facilitats que bé prou que ho mereixen.

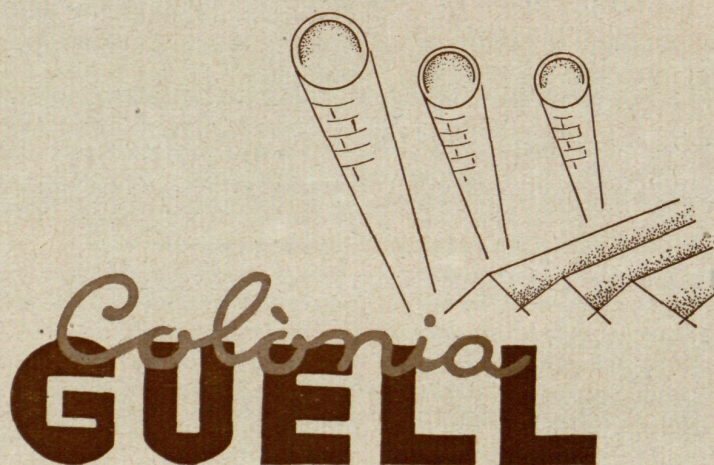
Si tan sols fem la meitat del nostre deure podrem mirar sense vergonya als ulls d'aquests companys que han lluitat i han caigut.—Ramon Martí.

Vista general de la fàbrica i Colònia
a Pinedes de Llobregat

La capacitat dels nostres obrers

***E**mportats pel nostre desig de donar a conèixer les principals indústries collectivitzades del nostre país vam decidir de visitar els companys del Comitè d'Empresa de la Colònia Güell, una de les fàbriques més importants de Catalunya, i la primera sens dubte en la*

fabricació d'articles de cotó, en les seves especialitats de velluts i drils.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

La Colònia, amb la seva multitud d'edificacions, constitueix un veritable poble, un poble bell i excel·lentment ordenat i projectat. Per tal que el nostre

● Vista d'una gran nau de teixits.

amic lector es faci càrrec de la importància d'aquesta gran manufactura catalana, cal consignar que la Colònia Güell ocupa una extensió aproximada de 170.000 metres quadrats, amb grans edificacions per a la fabricació dels articles abans esmentats i llurs indústries auxiliars. Hi ha instal·lats més de 1.200 telers amb unes 30.000 putes.

La Colònia fabril de Pinedes del Llobregat, proporciona treball a més d'un miler d'obers, entre homes i dones. Absorbeix, doncs, el cens obrer de la població i una bona part del de Vila-Boi, els quals fan el viatge en un esplèndid servei de grans autocars.

Ultra els edificis dedicats a fàbrica n'hi ha d'altres destinats a atencions principals, tals com els de la distribució de l'aigua potable i del fluid elèctric, els quals són subministrats no solament a la Colònia, ans bé al poble de Pinedes de Llobregat, un bon dispensari amb tots els instruments quirúrgics i atès per un cos facultatiu i especialitzat, a l'alçada dels millors de l'estranger.

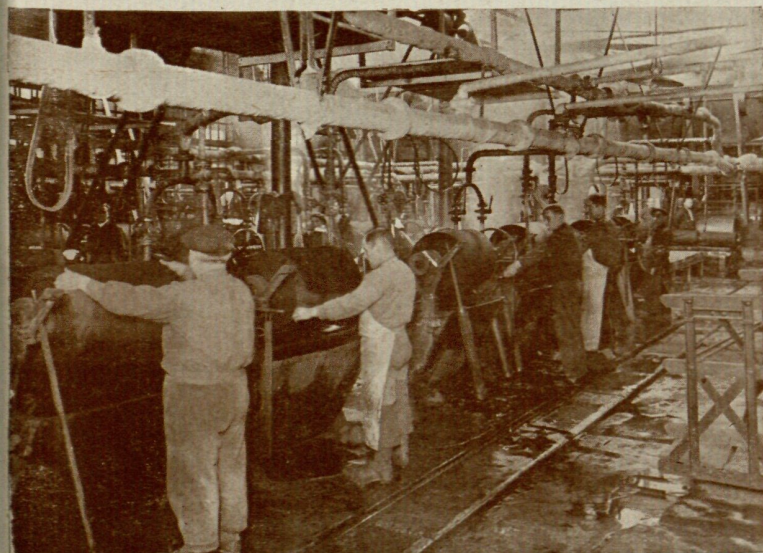
Quinze admirables companys constitueixen el Consell d'Empresa. La marxa ascendent de la manufactura que avui controlen es veu reflexada tot seguit en llur rostre així que feu entrada a la Colònia i inquiriu sobre la marxa de la indústria. Amb gran luxe de

detalls, els quals allaigarien excessivament l'espai de què disposem, ens expliquen la transformació que han portat a terme. En suprimir els antics consellers, gerents, apoderats i directors, han produït un estalvi que ha permès d'arribar gairebé a la unificació de salaris, la qual cosa ha fet que els obrers que percebien salaris modestos es col·loquessin en condicions de poder viure dignament.

El fet de no saber-se explotats pels capitalistes que mercadejaven amb llur esforç ha desvetllat un alt sentit de responsabilitat alhora que ha elevat la moral d'aquells obrers, que des de fa uns mesos no regategen cap esforç per a la bona marxa de la indústria.

El Consell d'Empresa, vetllant sempre pels seus companys, ha procedit a la instal·lació de calefacció i d'aparells renovadors de l'aire, alhora que ha establert un règim d'assegurança social, el qual comprén la malaltia, defunció i retir obrer.

● Aspecte parcial d'altres dues seccions de teixits.

Guadalajara

DESFETA BEL·LICA

produí el desastre de l'armada italiana. Fou una desfeta sense precedents en la guerra actual. En el transcurs d'una setmana les forces republicanes reconqueriren el terreny perdut i arribaren a les envistes de Sigüenza. D'haver comptat amb un exèrcit de reserva ben municionat i acondicionat, la contraofensiva lleial no s'hauria interromput...

Mussolini retornà precipitadament del seu viatge a Líbia. Les dictadures no poden admetre fracassos en cap terreny i menys en els camps de batalla. Cal tenir en compte que la mateixa premsa italiana destacava l'ofensiva fasciosa de Guadalajara com una gesta del seu propi exèrcit. Per això anomenava els combatents feixistes amb el títol de «i legionaris». Era un valor entès que coneixia tot el poble italià. La desfeta de les forces de Bergonzoli causà una profunda repercussió arreu d'Europa i ben bé pot dir-se que la batalla de l'Alcàrria marca una etapa decisiva en la valoració de la potencialitat bèl·lica de les dues forces en pugna a la península ibèrica.

La victòria republicana de Guadalajara mostrava sobre els negres indecisions d'Etiòpia, ans encara l'organització, la capacitat i la força de les armes republicanes menysvalorades fins aleshores en les esferes internacionals. I, és trist haver-ho de confessar, a desgrat de totes les hipòtesis salvaguardes dels drets dels Guberns legítims, la raó de la força, unida a la força de la raó fan encara el seu pes.

A partir de la batalla de Madrid, l'exèrcit de la República ha anat seguitant amb accions victorioses la confiança conquistada a l'Alcàrria. Pozoblanco després i ara el front d'Euscadi demostren que som ja lluny de l'actuació heràctica i inconnexa de les primeres setmanes i dels primers mesos de guerra. Les democràcies mundials saben ara que un exèrcit potent, ben municionat i perfectament organitzat defensa la República agredida contra un exèrcit d'invasió.

No en dubteu pas. La batalla de Guadalajara fou guanyada també al Foreign Office i al Quai d'Orsay. I amb guanys ben apreciables.

DE MUSSOLINI

Guadalajara! El nom de la vella ciutat castellana assenyala a tot el món, que la República espanyola comptava amb un exèrcit potent, disciplinat i ben municionat que havia d'ésser l'admiració de tothom i l'orgull dels antifeixistes de tots els països. Damunt milers de cadavers de soldats italians, miserablement enganyats pels oficials a les ordres de Mussolini, s'erigia gallardament l'exèrcit de la victòria. Per primera vegada en la història de les dictadures, les tropes del feixisme eren esclafades. Cap a la Alcàrria. Hitler ha estat a Madrid i a Euscadi. Els braus combatents espanyols han mostrat a tot el món, ha estat vençut a l'Alcàrria. Hitler ha estat a Madrid i a Euscadi. Els braus combatents espanyols han mostrat a tot el món, acovardit davant les intoleràncies i provocacions dels dictadors que el feixisme és un monstre que té els fonaments de fang... Que ningú no ho oblidï. Guadalajara ha estat el principi de la fi del feixisme.

Des del primer moment l'ex-general Mola manifestà, en el si de l'Estat Major facciós, la seva disconformitat a la projectada ofensiva pel front de Guadalajara. L'ambaixador i general alemany Von Faupel, també. Amb tot, el criteri de Mussolini encerrant completament la capital de la República i aconseguir al cor mateix d'Espanya la cobejada victòria que fes decaure al costat de la facció la balança internacional... I es portà a terme l'ofensiva que havia de decidir la guerra. Tots sabem el que va ocórrer. Els camps de l'Alcàrria es veieren envaïts per un veritable allau bèl·lica. En pocs dies les tropes de Bergonzoli, sortides de Sigüenza, arribaren en un avanç impetuós fins a una desena de quilòmetres de Guadalajara, primera fita del programa traçat. Sorgí aleshores l'exèrcit de la República i es

Biblioteca Nacional
i Hemeroteca General

Madrid!

Obsessió del feixisme

Migdia de primavera a Madrid. Del Madrid heroic, metrallat diàriament, amb una crueltat i una sevícia de les quals no es possible trobar paral·lel en cap guerra del món. Els obusos de l'artilleria alemanya i italiana fereixen la placidesa d'aquest migdia d'abril, daurat pel sol, i el seu xiulet de mort s'escampa arreu de la ciutat...

Però Madrid és Madrid, simplement. Chamberí, la Castellana, Cuatro Caminos, Lavapiés, la Porta del Sol, no estan pas deserts. Els madrilenys han sortit al carrer i es dediquen a les seves habituals ocupacions. Es dolorós, si voleu, i caldria evitar-ho, però pels carrers dels barris populars madrilenys els infants juguen al mig del carrer amb trossos de metralla... I els vells encara surten a prendre el sol. I les dones van a fer cua per a proveir-se dels queviures indispensables...

L'explosió d'un obus assenyala el martirologi diari de la capital. Unes llars esfondrades. Unes víctimes probables. El foraster que és a Madrid per primer cop corre a refugiar-se a la casa més pròxima.

Atropella a tothom, d'una empenta fa caure dues criatures que anaven mig penjades del braç de la seva mare. Ningú, però, no altera la seva marxa. Serenament, silenciosament, van fent la seva via.

—Que us passa, on aneu tan adalarat?

—Que no ho heu sentit? Una bomba!

No us esvareu, li contestà una dona. Ací som a la Inclusa i aquest obús, que és del 15,5 ha caigut a Lavapiés. No cal corre tant.

I esguardant-lo amb un aire mojeta la madrilenya, segueix, impassible, el seu camí.

Mentrestant, els xiulets de la metralla foraden l'espai d'aquest matí primaveral d'abril...

LA GUERRA

el tornà valent

per J. GRAU LATORRE

...Però la mort, amb els seus afal·lacs llefiscosos, amb el seu rodeig de reptil, l'arrabassà del costat dels seus germans de causa en l'instant en que els seus braços àgils i fermes més necessitats eren!

No caigué amb el gest teatral d'un heroi; d'un d'aquests herois novel·lesc de figura gallarda i parlar romàntic; ni d'aquells altres d'aire de rufià i atrevit, exposat en tota empresa que es proposa realitzar. No llença esgarips d'histèric ni blasma la dissort de veure tallada la seva vida en el bo i millor. La seva mort fou lenta, poc a poc s'anà apagant la veu que brollava dolça dels seus llavis esllanguits, i els ulls s'anaren cloent amb el moriment esporàdic dels batecs del cor mortalment ferit. Però cap gemec acompanyà la lenta agonia del minyó. El fil de veu era un seguit de consells que donava als amics que deixava; qué deixava momentàneament, fins a reveure'ls al més enllà misteriós i incert. Feu la mort d'un fill del poble!

Vingué a la vida en una nit freda de desembre. En una nit de desembre atrabiliari i rondinaire. Amb crits de revolta al carrer i rostres esblaimats de fam a les llars; a les llars dels humils, dels obrers honrats i innocents. En una d'aquestes llars pobres i miserables d'una barriada populosa de la urbs engolidora, ressonà per les nues parets el primer plor del menut.

Després, en la creixença, esdevingut infant, en una escola bruta i trista, amb la tristesa de les coses esquifides, propenses a la tisis, s'hi anà forjant la seva cultura. Lletre per lletre, mot per mot, anà coneixent l'abecedari, insuficient per al conreu d'una ànima ambiciosa, frisa d'aprendre, de saber el que és i el que fa el Món en el que hom viu...

I aprengué! Aprengué de lletres i de números. Com aprengué, també, a sofrir prematurament. El regle del mestre, un regle de cantells de ferro i un mestre amb cor del mateix producte, ben adaptades ambdues coses als dies de despotisme dels governants, que corrien, li feren conèixer ben aviat la crueltat dels seus semblants. D'aquests que per sostenir-se a un lloc que no es el seu, sobreposen a la bondat; ja que no a l'intel·ligència, el pes de la tralla salvatge. I l'infant pobre—amb l'adjectiu pobre al damunt com si hagués comés un crim d'haver nascut en aquella llar honrada, i per tant humil—arribà a adult amb perfils d'home, precoç en el saber i en el sofrir.

El seu caràcter apocat, sentimental, jove fet, li valgué dels seus amics paraules punyents i mofetes. De poruc a covard, tots els adjectius que denoten un caràcter tímid i poca-cosa, se'ls sentí llançar en cara amb sovinteig. Però res de res serví per a fer-lo variar. Anà posant anys, dels quinze als vint-i-un que complí al mateix mes de juliol de la traïció feixista, sempre meticulós i poc amic de cridòria.

D'aquesta faisó, bastant abans de l'Octubre històric per a la glòria del poble obrer d'Ibèria, s'enrolà a les joventuts polítiques. Això sol, fou una sorpresa per als que el coneixien. I la sorpresa augmentà infinitament en saber la seva opinió de tendències revolucionàries, que no s'amagava de fer-les públiques a la primera ocasió que se li presentava. Més ell proseguia el seu ritme assossegat, de cosa esllanguida...

...I el fets del 6 d'Octubre confirmaren el tarannà gens enèrgic, poc donat a l'aldarull de carrer.

Juliol del 1936! 19 de juliol! La traïció, niuada en el si de l'ingènua República nascuda el 14 d'abril de 1931, omple de sang els carrers de la gran urbs. La tragèdia penetra a innumbrables llars i endola tot un poble que vol viure lliure i digne. I que, acarant-se a la fera covarda i agresora, s'apresta a la lluita i s'hi llença com un llamp.

El tímid, l'apocat, antifeixista cent per cent, es als rengles dels lluitadors, entremig dels combatents, esforçant-se a batre el seu temor a la sang que brolla de les ferides que el plom facciós obre als cosos dels braus fills del poble. I després, batut el feix a ciutat, entaulada la guerra al camp, a l'abruptositat de la terra aragonesa, neix en ell un nou esperit, es va formant l'home amb perfils d'heroi...

Coneix ja el cop tallant i cremant del plom segador de vides. N'ha vist caure moltes de germanes. Ha passat les angoixes que es passen en tota guerra. I, poc a poc, ha anat atemperant-se a l'intensitat del moment, fent-se un nom entre les milícies que anihilen els rebels amb cop segur, fins el jorn que la bala negra ha penetrat en la seva carn bruna de manera traïdora.

L'atac era en el fort. Sobre la trinxera fortament defensada dels facciosos, els lleials hi abocaven tot el seu impuls. La metralla plovia damunt els camises negres, que provaven créixer-se. Però l'avanç republicà era incontenible. Pas a pas, entaulant el cos a cos amb l'enemic, els soldats de la Llibertat queien a la posició fins poc facciosa. I en aquell precís instant que una nova victòria coronava l'esforç dels defensors dels interessos dels pobles d'Ibèria, aquella ànima que s'anava transformant en un heroi entre tanta pólvora i metralla, que la guerra el tornà valent, caigué mortalment ferit, per a no aixecar-se viu mai més. Però en els llavis d'aquell rostre que el sol i l'intemperie bruni, un somriure hi apuntava. El somriure d'un cort rubert de joia per haver aconseguit la victòria sobre la por; i d'haver pogut oferir aquesta victòria íntima a la Causa!

Aquest heroi dugué un nom. Aques nom no importa ací. Importa, només, el fet de que aquest heroi es la plasmació en sentit figurat de tot l'Exèrcit Regurar Popular...

Ciutat de Catalunya

Sabadell

Perspectiva Històrica

EL prestigi industrial de Sabadell, la seva fesomia proletària i l'espectacle del seu vessament urbà, enganyen quan suggereixen la idea d'una ciutat fabril, recent i com d'al·luviò, i amaguen la fondària de la seva estirp, la vellesa dels seus dies i la personalitat i durada de la seva tradició; títols que mereixen el succint esbós històric que tracem i que serveix per a millor comprendre i estimar aquesta ciutat, senyalera entre les de Catalunya.

TERRA I ANTIGUITAT

Ressegueixen el terme de Sabadell les últimes arrels de Sant Llorent del Munt, a la part de Ponent, i les del Puig de la Creu, a la banda de Llevant. Entre unes i altres corre el riu Ripoll, generós nodrider d'hortes, infatigable pro-

pulsor de molins.

De la part llevantina del terme — la més accidentada i en alguns indrets abrupta — és de creure que procedeix el nom ibèric d'Arraona, emparentat als d'Aragó i Tarragona i significatiu de terra aturonada o trencada; nom que registren els famosos Vasos Apol·linars (atribuïts al segle I o II d. J. C.) com una de les estacions o llocs de parada en l'itinerari de Roma a Càdiz, que porten estampat com a ornament.

De l'època romana és l'opulent vil·la o explotació agrícola de la Salut, les troballes de la qual omplen una sala al Museu Arqueològic local.

Queden vestigis de construcció visigòtica, amb elements romans, a l'interior i fonaments de l'antiga capella de Sant Nicolau, reste de la primitiva església parroquial situada a la part llevantina del Ripoll.

ECONOMIA I CREIXENÇA

La Reconquesta va rehabilitar el vell castre ibèric d'Arraona en el castell del mateix nom que defensava, des del seu promontori de llevant del Ripoll, el terme, ocupat per gran nombre de pagesies i alguns molins a la vora del riu.

Amb la seguretat del temps i la creixença del tràfec, va anar gravitant la vida econòmica del terme vers la part de Ponent, creuera de camins de Bar-

● Sabadell històric
A can Duràn

● Vista parcial del castell de can Fe
Residència de l'Institut Obrer d'
según ensenyament

celona a Manresa o a Moià i de Granollers a Terrasa o Sant Cugat i Martorell. Sobre la creu d'aquestes rutes es va formar un mercadal on acudien pagesos i negociants a transacció cada dissabte.

Al vol d'aquest mercadal que per primera vegada s'esmenta amb el nom de Mercadal de Sabadell l'any 1111, es formà la primera concentració urbana del terme, nucli de la gran ciutat d'avui, representat pels barris de la Plaça Major i la Parroquial.

Fins entrat el segle XV, Sabadell va viure especialment de la terra i el comerç, mediterrani, en draps, o comarcal, exercit al mercat, centre important del negoci de préstec en diners o en bestiar, per a cria o servei; centre concorregut per tota la ruralia de l'Alt Vallès (ara Vallès Occidental) i bona part del Baix i del Pla del Llobregat. Existia també la indústria drapera, que va començar amb les operacions d'acabat que es practicaven als molins del Ripoll, d'ús comarcal i que prompte va completar-se amb els treballs de textura, fets a la mateixa localitat.

En arribar el segle XVI s'havia consumat la decadència del mercat de Sabadell, part per la competència granollerina, part pel major benestar de la pagesia que, emancipada de la remença, no necessitava tant el crèdit.

Aleshores va prendre gran volada la indústria tèxtil que organitzada per el gremi de paraires (1559) i confraria de teixidors (1587), protegida pel Consell de la Vila i secundada per notables aptituds mercantils, va superar, amb la seva vitalitat, els grans sotracos històrics de la pirateria mediterrània del XVI i XVII i de les guerres de separació i successió. L'obertura del comerç amb Amèrica, l'any 1778, la va estimular i va afegir el treball del cotó al de la llana. La introducció de les màquines accelerava aquest impuls.

Al segle passat el crit de la indústria sabadellenca va atreure a la població gent d'arreu de Catalunya i va fer pujar el cens local, que tenia 2.306 habitants en 1787, a 4.564 en 1824, a 7.429 en 1841, a 14.883 en 1872 i a 23.375 en 1900.

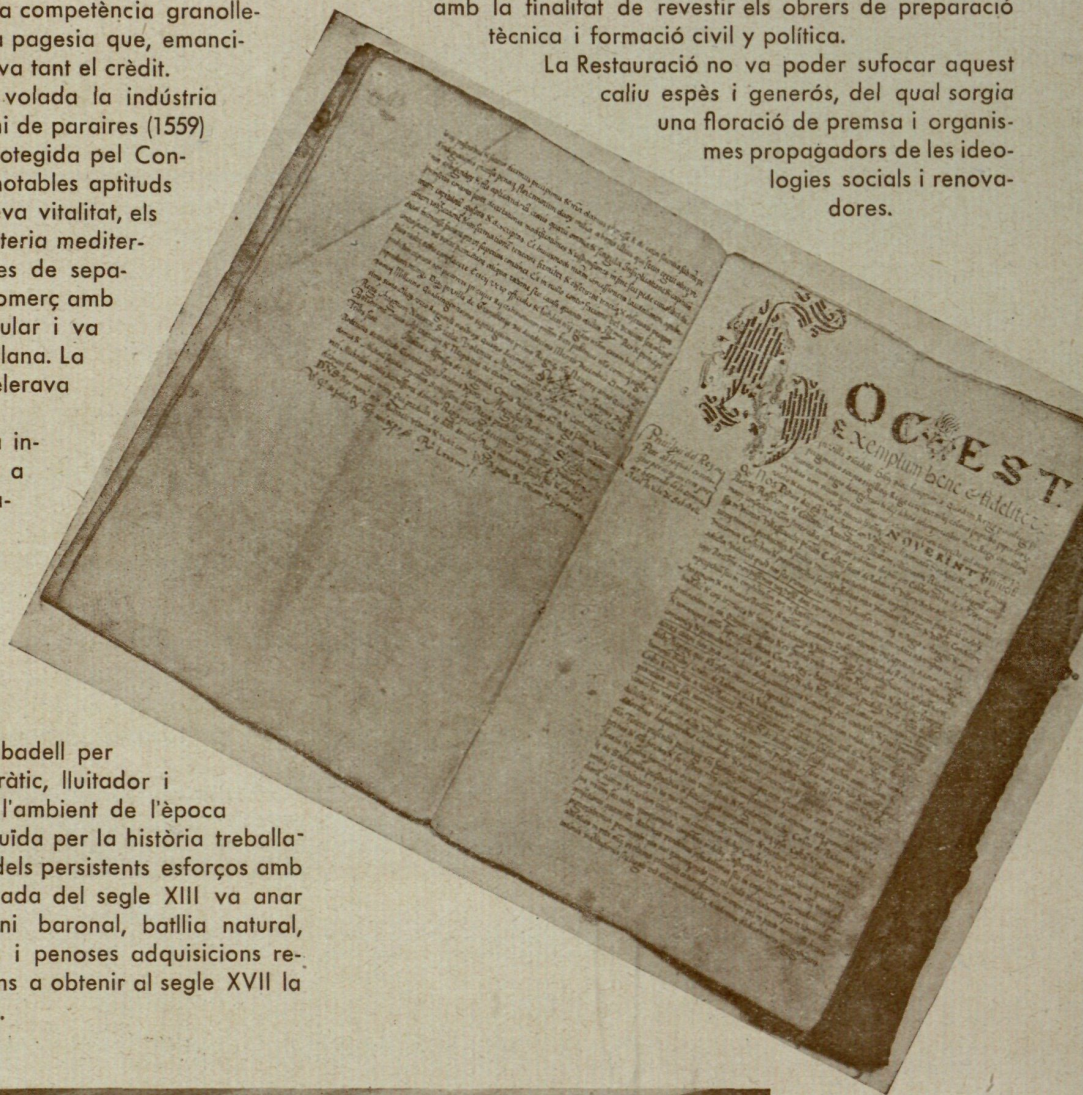
DEMOCRÀCIA I VALOR

Aleshores es feu conèixer Sabadell per la força del seu esperit democràtic, lluitador i exaltat, esperit que venia tan de l'ambient de l'època com de la tradició local, constituïda per la història treballadora de la població i el record dels persistents esforços amb què la vila estretament feudalitzada del segle XIII va anar trencant els seus vincles (domini baronal, batllia natural, secretaria senyorial), amb lentes i penoses adquisicions recollides al Llibre de Privilegis, fins a obtenir al segle XVII la plena autonomia del seu municipi.

Per això no ha d'extranyar que es distingís Sabadell amb el seu batalló Novè Lleuger, en temps de la primera guerra carlina; que fos la residència dels primers de la Junta Suprema de Govern de l'any 1843, en la sublevació contra Espartero, que fos el centre de la revolta de les quintes en 1845; que s'aixequés contra O'Donnell en 1856; que fos població compromesa en l'intent d'alçament republicà de 1867; que es proclamés Cantó Federal en 1874, en rebre la nova del cop d'Estat de Pavia.

Però tots aquests episodis no eren esclats multitudinaris i apassionats del moment, sinó que eren fruit d'una convicció madura i viril, apta a la disciplina i orientada a la superació. Ho proven bé algunes de les creacions sabadellenques de l'etapa revolucionària del segle passat: el Círcol Democràtic Federal que, fundat a 1871, havia d'ésser el baluard del federalisme a Catalunya; el Centre de Societats Obreres, nascut al mateix any, que, amb el nom de Federació Obrera i després de Federació Local de Sindicats havia de regir la vida social sabadellenca a través dels nostres dies, i, finalment, l'Escola Industrial i Mercantil, creada en 1872 i oberta en 1873, amb la finalitat de revestir els obrers de preparació tècnica i formació civil y política.

La Restauració no va poder sufocar aquest caliu espès i generós, del qual sorgia una floració de premsa i organismes propagadors de les ideologies socials i renovadores.

● Troballes de la vil·la romana de la Salut, al Museu Arqueològic de Sabadell

● Llibre dels privilegis de la Vila de Sabadell (començat en 1605)

UAB
Universitat de Barcelona
Biblioteca de Comunicació
i Biblioteca General

SABADELL 1896.

Sabadell

i els seus homes

JOSEP MOIX, alcalde d'una gran ciutat

LA primera visita que havíem de fer un cop arribats a Sabadell, no cal dir que era la de l'Ajuntament i la del seu Alcalde, camarada Josep Moix, home jove i de gran tremp polític, el qual s'ha revelat com un dels esperits més desperts del moviment sindical de la capital del Vallès Occidental. Tothom recordarà les seves brillants intervencions al si dels Congressos i Conferències de la C. N. T. quan Sabadell es constituí en Federació Local de Sindicats Autònoms i posteriorment la seva actuació des de la

U. G. T., a la qual pertany d'ençà del plebiscit memorable que decidí l'ingrés dels treballadors sabadellencs als rengles gloriosos de la nostra Central Sindical.

Per totes aquestes circumstàncies i per raó, també del càrrec que ocupa, a plena satisfacció de la Ciutat tota li havem demanat una impressió general de la situació de l'Ajuntament de Sabadell en aquests moments difícils per a la vida del nostre poble.

Una encaixada cordial, ampla, ens obre el camí per a encetar les preguntes per les quals podrem donar a conèixer als nostres lectors les múltiples activitats del gran Municipi vallenc.

—Situació del vostre Ajuntament?— comencem per dir-li per tal d'anar directament a l'objecte de la nostra visita.

—El 17 d'octubre darrer, d'acord amb el Decret de la Generalitat, va constituir-se l'actual Ajuntament, estan representades totes les organitzacions que lluiten contra el feixisme.

Aquest Municipi pot presentar-se gairebé com un cas singular, degut a què els acords, fetes rares excepcions, són presos per unanimitat i per unanimitat fórem elegits per a exercir els càrrecs que ostentem.

La situació del nostre Municipi és avui francament difícil en virtut de les despeses que ha calgut fer, d'ençà de la sublevació dels militars, de cara als fronts de guerra i a les necessitats que aquesta lluita ha creat a la reraguarda. Cal consignar que el nostre Ajuntament gaudia, abans dels fets de juliol, d'una situació financera envejable, amb tot i que els serveis municipals eren atesos com en pocs Ajuntaments de Catalunya.

— En matèria de proveïments, com esteu?

— El proveïment de la nostra ciutat presenta, no cal dir, grans dificultats, puix que, a més del Cens normal d'habitants, uns cinquantamil, cal afegir el gran nombre de refugiats de les zones de guerra que Sabadell ha acollit amb un alt esperit de solidaritat extraordinari, la qual cosa no podia produir-se altrament, atès els antecedents democràtics de la nostra ciutat. L'acollença i la tradició liberal de Sabadell, afegit a què la Ciutat és una de les primeres artèries industrials de Catalunya, amb més fàbriques que no pas riquesa agrícola, fa que calgui acudir a altres mercats i moltes vegades a les regions del Sud, la qual cosa constitueix en aquests moments un gros problema.

— Sabadell deu treballar enormement per a la guerra, no és veritat?

— Moltíssim. Però la resposta a aquesta pregunta exigeix una certa circumspècció, puix que invadiria una esfera que la llei marcial a la qual tots havem de retre el màxim de respecte, ens veda de donar detalls. Amb tot, us diré per a satisfacció d'aquells camarades que des del front del treball cooperen amb gran entusiasme en la fabricació de tot el necessari a l'Exèrcit Popular Regular, en les fileres del qual tants de sabadellencs han donat llur vida cantra les tropes invasores del feixisme internacional, que, en efecte, els nostres companys han donat proves paleses del seu anti-feixisme i esperit de sacrifici, no escatimant cap esforç per tal que la producció s'incrementés.

Casal d'Assistència Ciutadana

Assistència Ciutadana. Menjador

La Conselleria de Cultura

L'obra del company SALVADOR SARRÀ SERRAVINYALS

Salvador Sarra Serravinyals és un home jove, extraordinàriament treballador. Un enamorat dels llibres. La seva biblioteca honora aquest esperit inquiet, exponent autèntic de l'alta vàlua dels nostres treballadors catalans.

Forçosament la Conselleria de Cultura havia d'ésser regida per un home d'aquestes condicions personals.

Parlar de les coses de la Cultura amb l'amic Sarrà és tota una delícia. Malgrat que el trobem enfeinadíssim al davant del seu departament, ens pot dedicar uns minuts per a satisfer la nostra curiositat.

Les escoles, la seva gran passió, ocupen una gran part de la tasca del Conseller-regidor de Cultura.

El sosteniment de la població escolar ens costa—comença dient—més d'un milió i mig de pessetes. Actualment procedim a adaptar per a escoles els convents i les esglésies, que res- taurem i proveïm del mobiliari i el material adequat per a complir la seva alta funció. Com a complement s'ha creat un departament psicotècnic per a orientació dels mestres i obser- vació dels pares per a formar-se un quadre de les aficions, aptituds i mentalitat de cada alumne.

— Teníeu una Escola Industrial...

— Sí. Però l'antiga Escola Industrial d'Arts i Oficis, que era patrocinada per les entitats patronals i econòmics, ha deixat d'existir per a suplir-la l'Escola Tèxtil Sabadellenca, sostinguda per la Ciutat, i anexa, l'Escola d'Arts i Oficis per a desvetllar el gust i el desig de noves creacions entre els nostres treballadors, obra que ens omplena de goig a tots plegats.

Un altre fet a remarcar és el de l'Escola de Comerç Cata- lana, que funciona amb el nom de Valentí Almirall i que és la primera inaugurada a Catalunya.

— M'han parlat d'una Escola d'Infermeres...

— Aquesta és, també, un altre dels problemes que havem hagut de resoldre després del 19 de juliol, puix que conse- qüència de la desaparició d'aquelles comunitats religioses que es dedicaven a l'assistència de malalts, ha calgut, per tal de seguir prestant als sobadellencs aquests serveis, la creació d'una Escola d'Infermeres, d'acord amb la Generalitat, amb l'objecte de preparar les futures infermeres sabadellenques i les ciutadanes que desitgin posseir aquell bagatge de coneixements sanitaris que seria indispensable que tinguessin totes les dones de Catalunya.

— Projectes?

— Creació de l'Institut de Segon Ensenyament, al qual po- dran acollir-se tots els obrers de Catalunya. Els estudiants hi residiran durant dos anys i hi faran quatre cursos acadèmics. Aniran a compte de l'Estat les despeses de residència de tots els residents, amb indemnització dels salaris que deixin de percebre per a dedicar-se a l'estudi.

Per a acabar. Les dones també tenen tota la nostra aten- ció. Molt aviat serà inaugurada una Escola de Formació de la Llar, en la qual les noies rebran una educació especial que les capaciti en la funció intel·ligent davant la missió que la dona ha de complir en la nostra vida social.

La Conselleria de Finances

La tasca difictl del Conseller-Regidor JOSEP CAMPS

Amb els antecedents que teníem per la conversa sostin- guda amb l'alcalde, camarada Moix, endevinàvem la situació delicada amb què es troba el company Josep Camps, conse- ller regidor de Finances.

En aquestes circumstàncies — són les seves primeres pa- raules — em podria estalviar de dir-vos que la situació econò- mica del nostre municipi és força delicada...

Parvulari «Volun- tati». Escola d'Infer- meres

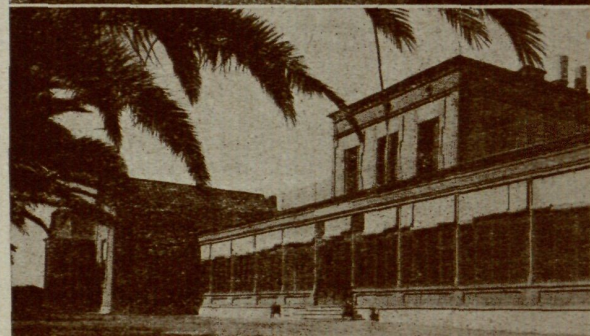
Grup escolar en construcció. Façana posterior

Escola especial «De- crolvi» per a infants deficients

Casal d'assistència ciutadana

Casal d'assistència ciutadana

Assistència ciutadana. Sala de Raigs X

L'augment dels pressupostos de Cultura, Obres Públiques, Defensa, Assistència Social i les despeses extraordinàries originades en els primers temps de la guerra antifeixista —afegeix— fan que el nostre pressupost ordinari de despeses estigui sobrecarregat en més del 50 %. Cal afegir que el nostre Ajuntament no ha sol·licitat cap préstec general ni particular i que àdhuc les quantitats recaptades per l'impost de Guerra que s'establí, les originades per aquest concepte han hagut d'ésser retornades en anul·lar la Generalitat aquesta mena d'impostos. Es a dir, que el veïns de Sabadell no han pagat, per impostos, res més que el que venien pagant fins ara, puix

Conselleria i Departament de Cultura Façana

que tan sols existeix un impost, però de caràcter voluntari, aplicat a Cultura.

— ...?

— Per a compensar les quantitats que ens hagi de lliurar la Generalitat en concepte de despeses de Guerra i d'atur forçós, aquest Ajuntament farà lliurament al Govern de Catalunya de tot el que ha estat requisat als facciosos d'aquesta localitat, consistent en or i joies, que sobrepujarà en molt la suma que per aquest concepte ens correspon —ens diu tot allargant-nos la mà l'amic Camps, l'home sobre el qual pesa la tasca més ingrata del Consistori sabadellenc.

Conselleria d'Assistència i Sanitat

A càrrec del camarada MANUEL FARRÀS

El camarada Manuel Farràs el trobem al casal del P. S. U., del qual és un bon i excel·lent militant. Un cop que ens fou feta la presentació el vam fer tot seguit objecte del nostre interrogatori.

— La vostra Conselleria us portarà molt enfeinat...

— Evidentment. Des de fa algú temps i degut a la crisi econòmica que tant s'havia accentuat al nostre país, els departaments d'Assistència Social, no tan sols el que jo presideixo, sinó el de tots els Municipis de Catalunya, s'han vist aclaparats per un excés de concurrència en demanda d'auxili per tal d'afrontar els problemes que es presentaven als treballadors en atur forçós. Aquesta situació s'agreuja ara, pel que respecta a Sabadell, tant per la guerra com pel gran nombre de refugiats que gustosament hem acollit els sabadellencs.

— Assistiu molts obrers?

— Més de nou-cents per part d'aquesta Conselleria i uns vuit-cents els d'assistència domiciliària. A més cal afegir els que són atesos als nostres dispensaris. L'assistència domiciliària consisteix, ultra la visita mèdica, amb el lliurament de bons per a l'adquisició de queviures

— Us gravarà el pressupost.

— El Pressupost per a aquestes atencions ha estat sobrepujat en més d'un setanta cinc per cent.

— Quines institucions teniu al vostre càrrec?

— Aquesta Conselleria té al seu càrrec el Casal d'Assistència Ciutadana (abans Casa de Caritat) i la Clínica de La Salut, institucions que abans eren regides per un patronat i que avui han passat a dependre exclusivament del nostre Ajuntament. Les religioses que en tenien cura han estat substituïdes per infermeres, que si bé representen un augment de despeses són una garantia pel que respecta a l'educació espiritual dels infants confiats a llur tutela. S'ha millorat, doncs, el servei i l'alimentació: S'ha suprimit l'uniforme dels infants acollits al Casal d'Assistència Ciutadana i han estat equipats com els altres nens de la Ciutat, als quals hom dona un tracte familiar i són distribuïts a les hores de classe entre les diverses escoles municipals, alternant amb els altres infants i, per tant, en contacte amb la societat.

Igualment, els ancians del Casal surten dues hores diàries a passeig.

Degut al nou règim de la Clínica de Maternologia i Puericultura ha augmentat el nombre de companyes que s'acullen a aquest servei municipal.

Aviat construirem un nou edifici de més vastes proporcions que l'actual i amb tots els avenços en aquesta matèria.

La Guarderia d'Infants acull dos-cents marrecs, els quals són objecte de totes les atencions mentre llurs pares són al treball.

Podeu acabar aquesta informació — diu el camarada Farràs — fent constar que Sabadell ha donat un bon exemple de solidaritat a totes les ciutats de Catalunya en acollir, amb gran fervor, més de 2 300 refugiats, que han estat distribuïts entre el Municipi i la classe treballadora de la nostra ciutat.

Conselleria d'Indústries de Guerra

Regentada pel dinàmic company BARTOMEU BARNILS

— Composició d'aquesta Conselleria?

— La Conselleria —ens diu el conseller primer, Bartomeu Barnils— la formen un enginyer químic industrial, el qual té cura d'esbrinar la bona marxa en la confecció dels teixits de reglament, i de l'adquisició de primeres matèries; una secció de distribució, que és la que reparteix, amb equitat, les comandes que es fan a la Conselleria, entre les diferents fàbriques; secció tècnica, constituïda per enginyers industrials, que són els que es desplacen fora de Catalunya i del nostre territori per tal de contractar les primeres matèries, com són: llanes, tints, etc.

— Com funciona el règim de comandes?

— Totes les comandes per a guerra que serveixen les fàbriques de Sabadell, són controlades per aquesta Conselleria, la qual decideix si interessa acceptarles. A més, tenim cura de proporcionar a la indústria sabadellenca altres comandes, al marge de la guerra, per tal que puguin afrontar la situació.

— Hom parla de l'alt esperit antifeixista dels treballadors sabadellencs...

— Es veritat. Cal fer constar que tots els nostres camarades senten un gran fervor per la causa antifeixista i com a conseqüència no regategen la prestació llur màxim esforç, treballant hores extraordinàries quan la feina ho requereix i prestant-se a tots els altres sacrificis que aquesta hora greu ens imposa. Aquest entusiasme, per par de tots els treballadors de Sabadell, ha estat el factor més important que ha fet possible que en poc temps s'hagi pogut equipar el nostre Exèrcit Popular, com així ho demostra l'estadística del que ha estat subministrat fins ara i del que està en via de fabricació.

— No teniu res més a dir?

— Per ara res més — fa, acomiadant-se, el camarada Barnils. — Quant hàgim guanyat la guerra serà l'hora de publicar una extensa i interessant informació de tot el que ha fet aquesta Conselleria d'ençà de la seva creació.

Conselleria de Defensa

Sota la direcció del company ESTEVE s'ha arribat a la unificació de totes les forces d'Ordre Públic

El nom de Conselleria de Defensa — aclareix el company Esteve, que n'és el president — pot prestar-se a equivocacions, quant a les seves atribucions i finalitats. La Conselleria de Defensa, com a funció principal, té al seu càrrec l'Ordre Públic i aquesta funció, que en molts altres indrets de Catalunya és encara, malauradament, plena de dificultats, a Sabadell presenta un balanç de gestió que és tot un model.

— Teniu els serveis unificats, no és així?

— Ja que parlem d'Ordre Públic, val la pena que feu remarcar un fet que honora els sabdellencs. A la nostra ciutat, des del mes d'octubre funcionen, unificades, les forces d'Ordre Públic i, per tant, patrulles, guàrdia de Seguretat, agents de Vigilància i les altres forces treballen conjuntament sotesos a una sola i única disciplina, sota les ordres d'un comissari i amb el control d'aquesta Conselleria.

Aquesta unificació de forces, amb la qual ens hem avançat als Decrets promulgats per la Generalitat en aquest sentit, ha donat el seu fruit, puix ací, a Sabadell, hom ha obrat sempre amb estricta justícia i és una prova palesa d'això que manifestem, el fet que els sabadellencs no coneixen aquesta plaça dels incontrolats.

Escola
Formació de la Llar

— Té alguna altra funció el departament.

— Una altra de les tasques que realitza aquest departament, és la de subministres al front, per mitjà d'una Comissió presidida per un regidor i integrada per dos representants de cada organització que té més d'una centuria d'afiliats als fronts de guerra. Aquesta Comissió recull els donatius que fa la població per a Milícies i els reparteix equitativament entre els companys que tenim al front. És cobreixen, també, amb aquests fons, altres atencions, entre les quals pot esmentar-se la reparació de cotxes destinats a guerra.

Es també missió d'aquesta Conselleria dur el control administratiu del camp d'aviació.

Un cop el ferrocarril elèctric ens retornava a Barcelona, pensàvem, convençuts, que Sabadell és realment una gran ciutat amb un no menys gran Ajuntament.

La Federació Local de Sindicats de la

U.G.T.

de Sabadell

Una conversa amb el camarada MIRA

El ressorgiment sindical no s'ha produït a Sabadell amb la mateixa proporció que a altres ciutats de Catalunya pel fet que ací estaven sindicats gairebé tots els obrers. Els Sindicats autònoms comptaven, abans dels fets del 19 de juliol, amb uns 17.000 afiliats, i, actualment, en deu tenir uns 21.000. Quant a la C.N.T. Deuria tenir uns 1.000 afiliats i ara en deu tenir uns 7 mil.

Aquest és el primer aclariment que ens fa el camarada Mira així que havem encetat el tema dels obrers organitzats de la gran ciutat industrial del Vallès occidental:

— Com us expliqueu el relatiu ascens de les forces de la C.N.T.?

— Cal tenir en compte que hem procedit al sanejament dels nostres obrers sindicats i a més d'un miler se'ls hagut de retirar el carnet: els uns per ésser elements reaccionaris coneguts i altres perquè no se'ls coneixia cap actuació proletària ni política i que avui tracten d'actuar d'una manera extremista que no s'adiu amb l'esperit ni amb les normes de la nostra Central Sindical.

No és estrany que la C.N.T. experimentés aquest augment de socis després dels fets del 19 de juliol per tal com els que eren bandejats dels nostres rengles, pels motius abans esmentats, cercaven aixopluc allà on els era ofert.

— Controleu gaires pobles?

— De la Comarca en controlem dinou, on, en general, predomina la U.G.T.

— Terrassa té molts afiliats a la U.G.T.?

— A Terrassa devem tenir onze o dotze mil afiliats.

— Esteu en bones relacions amb els companys de la C.N.T.?

— Hem procurat mantenir estretes relacions amb tota la classe obrera sense distinció, puix que entenem que tots tenim un objectiu comú, que és el de defensar la classe obrera i imposar els avantatges que ens ha deparat la lluita antifeixista, i, si alguna vegada cal suspendre aquest contacte, es deu a la intransigència dels altres o a tàctiques que, com us he dit abans, no estan d'acord amb el nostre temperament i recte procedir.

L'actuació de la C.N.T., a la qual estavem afiliats la totali-

tat dels obrers sabadellencs, va arribar un moment que es desvià per uns viaranyes que havien de provocar la disconformitat de tots els que aspirem a què les organitzacions obreres, en tot moment, siguin un espill d'honradesa, màxim respecte i responsabilitat.

Mentre la C.N.T. fou controlada pels companys de la Federació no es produí conflicte de cap mena, però quan, aquesta important Sindical passà a mans de la F.A.I. vam haver de trencar les relacions i constituir-nos en Sindicats autònoms.

Es produïren els fets de juliol i amb ells es plantejà la conveniència de pertànyer a una o altra Sindical. Per acord d'una assemblea s'anà a un plesbiscit que havia d'ésser intervingut per representants de les dues Sindicals i en el qual plesbiscit havien de decidir-se els nostres obrers per la U.G.T. o la C.N.T.

L'ambient però era favorable a la U.G.T. i comptant-ho així, la C.N.T. no va delegar interventors per dirigir les votacions i assistir als escrutinis. L'escrutini es va celebrar a la Federació. El resultat ja el coneixen, el coneix tot Catalunya, va ésser un dels majors èxits que ha tingut la U.G.T. al nostre país. L'obrer català és responsable i vol una organització responsable, també.

— Quina és la vostra tasca prèvia en aquests moments?

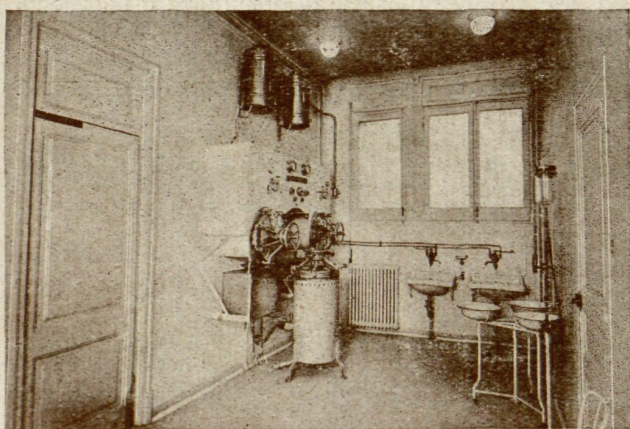
— Ara es considera una qüestió prèvia realitzar una tasca diferent a la d'abans del 19 de juliol, en què els obrers no tenien altre objectiu que el d'abatre el capitalisme i la gran burgesia. Avui, abatuts aquests elements cal defensar la nova economia, complir les consignes dels Govers de la República i de la Generalitat, en els quals estem representats tots.

— Tasca immediata de la U. G. T. després de la guerra?

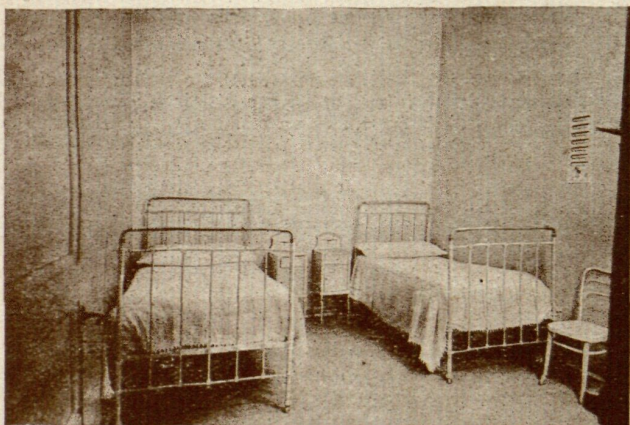
— La U. G. T. ha de trencar els rígids motllos dels seus Estatuts, que no s'emmotllen prou bé a la mentalitat dels catalans. Cal anar a un Congrés de Sindicats per a fer una reforma estatutària, almenys per a Catalunya.

L'obrer català si ha d'ésser manat ha de saber quí el mana i els Sindicats han de tenir una més ampla llibertat d'acció.

MUTUA sabadellenca

Mutua Sabadellenca d'accidents del treball i malalties
Cambra de desinfecció i assepcia

Mutua Sabadellenca d'accidents del treball i malalties
Una de les cambres pel guariment dels accidentats

d'accidents del

Aquesta Mútua, abans del 19 de juliol la integraven els elements patronals, i com era lògic, d'ençà de la sublevació feixista és regida pels Comitès de Control Obrer i Tècnic que hi han aportat una tasca remarcable, digna de tots els elogis.

La Mútua Sabadellenca d'Accidents del Treball i de Malalties, fou fundada l'any 1917 i actualment té assegurats 321 obrers per accidents de treball i 410 per malalties i ambdues seccions són independents l'una de l'altra.

Té un bon servei de dispensari, el qual constitueix un exemplar únic, així com una clínica muntada amb tots els avenços moderns, per la qual cosa les comissions mèdiques de tot Catalunya que els han visitat són innumbrables i totes han fet dels serveis els elogis que es mereix aquesta esplèndida instal·lació i la benemèrita tasca de sacerdoci que hi desenvolupa l'eminent traumatòleg, doctor Trueba.

La Mútua presenta un balanç de serveis prestats i subsidis per accidents de treball i malaltia, que són mostra d'una acurada direcció i administració. En els casos de malaltia, la Mútua respon dels salaris dels assegurats, dels quals, els deu primers dies hàbils de treball hom paga el jornal íntegre i fins als noranta dies el malalt cobra tres quarts del seu salari.

No cal dir que els malalts o accidentats, quan han d'ésser internats són atesos amb tota cura, la qual cosa constitueix un gran pas respecte a com eren prestats els serveis que realitzaven les Companyies d'Assegurances, les quals obtenien un benefici líquid de més d'un milió de pessetes anual. Es

● Mútua Sabadellenca d'accidents del treball i malalties. Façana.

treball i de malalties

donava el cas que els accidentats greus de treball havien d'ésser traslladats a Barcelona i les cures per petits accidents eren fetes al domicili particular del metge, en lloc de fer-les com ara en un bon dispensari.

A més, la Mútua tenia un fort regust patronal, que ara ha desaparegut per complet. El Comitè Obrer i Tècnic està dedicat al poble de Sabadell i tot el que hom recapta en concepte de quotes és destinat exclusivament als companys obrers assegurats i una de les primeres ges-

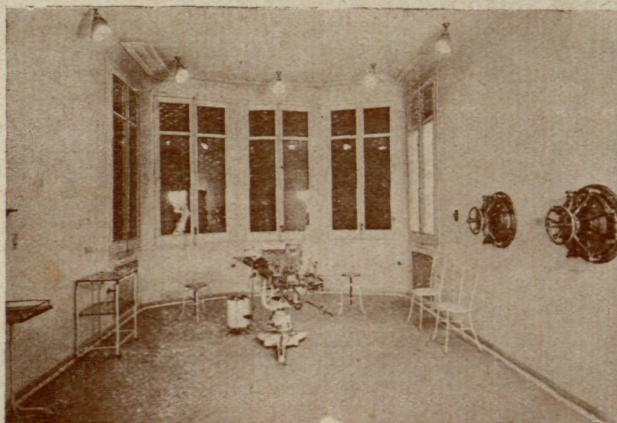
tions del Comitè, un cop va intervenir la Mútua, fou de suprimir els sous innecessaris, i en abandonar llurs càrrecs el Consell d'Administració, no cal dir que foren suprimits, també, les dietes o sous que cobraven aquells senyors.

Els serveis seran, encara, millorats a mesura que les circumstàncies ho permetin i quan sigui modificat el reglament de la Secció de Malalties, el projecte de reforma del qual ha estat presentat a les dues Sindicals.

Heus ací la relació de subsidis pagats el 1936:

Accidents, 8.000.	176.921,45 ptes.
Malalties, 10.000.	422.585,80 »

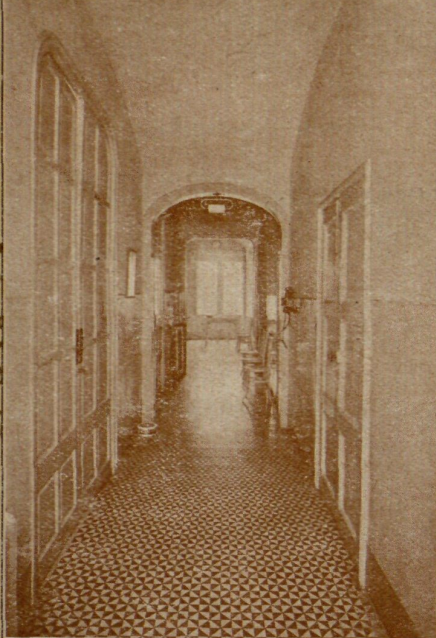
Prova palesa de la puixança de la Mútua, orgull de Sabadell.

● Mútua Sabadellenca d'accidents del treball i malalties. Quirófan o sala d'operacions.

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

● Entrada als Serveis de Clínica de la Cooperativa Sanitària.

Casal Mutualista

COOPERATIVA SANITÀRIA

● Entrada central de la Cooperativa Sanitària.

Lany 1922, les Germandats i Montepius de Sabadell es trobaren davant d'uns acords presos pel cos mèdic de la ciutat, en virtut dels quals la gran massa obrera passava a la total supeditació dels interessos particulars dels metges.

Les Germandats i Montepius, doncs, acordaren emprendre la tasca de defensar-se de l'escomesa general contra els obrers en aquest aspecte i anaren a l'organització i constitució de la Federació de Germandats, nització i constitució de la Federació de Germandats, posant al mig.

Montepius i Mútues, per la qual cosa instal·laren uns consultoris i el corresponent servei mèdic per a l'assistència domiciliària. Per a la seva ràpida eficàcia, les Germandats i Montepius aportaren proporcionalment el capital inicial i la Federació s'anà desenvolupant salvant totes aquelles dificultats inherents a les coses noves i als entrebanes que els interessos lesionats anaven posant al mig.

Fou en els anys de la Dictadura de Primo de Rivera, durant la qual l'Alcaldia de Sabadell fou regida per un metge, que fou atacada a fons i de manera despietada l'obra que un sector obrer havia bastit.

Amb tot, aquella mala intenció de destruir totalment l'obra social fracassà i l'entitat, en el seu continuat ritme ascendent, es transformava amb el nom de Federació de Germandats i encara ampliava la seva acció vers sectors que no eren socis de cap Germandat federada.

D'aquesta manera anà continuant la seva tasca fins a arribar el mes de juny del 1934, que es dissolia la Federació i al seu lloc quedava potencialment l'actual Cooperativa Sanitària «Casal Mutualista», la qual, sense trontolls remarcables li permet evolucionar i adaptar-se a les noves modalitats socials.

En l'actualitat, el Casal Mutualista, Cooperativa Sanitària, compta amb una Secció d'Assistència mèdica, integrada per Consultoris de Medicina general, Assistència mèdica domiciliària, Consultoris d'Especialitats (Urologia, Cirurgia, Otorino, Oftalmologia, Odontologia, Infància, Raigs X, etc.), servit per un cos de dotze doctors, un practicant, sis infermeres, ultra el personal auxiliar i administratiu necessari per a una organització que atén la quarta part del cens de Sabadell.

Des del 1934, la Cooperativa ha sostingut una forta lluita en la defensa de fer complir la llei, que li permet de tenir una farmàcia, contra la qual tots els farmacèutics aplegats al Col·legi Oficial de Farmacèutics de Catalunya s'oposaren i assoliren el seu èxit fins el mes de maig del 1936, que la Conselleria de Sanitat de la Generalitat autoritzava el funcionament de la farmàcia, la qual subministra els seus serveis a les necessitats de les 4.000 famílies associades que representen 13.500 socis.

Els pressupostos de la Cooperativa per a enguany, són de 302.500 pessetes, integrat en la seva gairebé totalitat per les quotes dels associats a una pesseta cada individu, més 1,50 pessetes el cap de casa.

Com a dada que indica la importància i moviment de l'entitat, cal comparar que, de 28.099 serveis prestats l'any 1926 s'han passat a 46.334 serveis a fi del 1936, la qual cosa fa un total, en els onze anys d'estadística, de 363.092 serveis. La importància de la farmàcia la indica el fet que hi treballen el regent, llicenciat, i cinc practicants, un mosso, un mig practicant i una empleada d'administració de farmàcia.

La nostra organització està lligada a les altres similars existents a Catalunya i forma part de la Unió de Cooperatives Populars Sanitàries, federada a la Federació de Cooperatives de Catalunya.

La nostra Institució compta, també, amb una Secció de socors mutus per a curta i llarga malaltia, invalidesa i mort, de la qual poden formar part tots els socis del Casal Mutualista que ho desitgin.

La Cooperativa és regida per l'Assemblea General de socis i per una Junta de Govern composta de sis companys i de tants vocals com Seccions tingui la Cooperativa.

Actualment està intervinguda per la Generalitat de Catalunya, sota les ordres del Consell Superior de la Cooperació.

● Casal Mutualista. Un dels Consultoris.

● Casal Mutualista. Vista general de la Biblioteca de Comunicació i Biblioteca General.

COL·LECTIVITZACIÓ DEL MOBLE

UN dels aspectes més interessants de la transformació soferta amb el nou ritme revolucionari, per l'indústria sabadellenca ha estat el de la col·lectivització dels tallers, fàbriques i botigues de mobles.

Com a conseqüència d'aquest canvi d'organització han desaparegut vint-i-dos tallers i hom ha suprimit les botigues que existien en aquesta ciutat, els ha suplerts per quatre grans sucursals de venda i s'han establert uns grans tallers amb tots els avenços en els quals treballen més de cent obres.

El Consell d'Empresa d'aquest nou organisme està integrat per set membres i en ell estan representades les dues sindicals. Aquest Consell d'Empresa està constituït per un administrador, tècnic-director; un encarregat de comandes per cada Sindical. Cal remarcar que el director tècnic fou elegit en Assemblea per una absoluta unanimitat.

Ja des de bon principi de trobar-se sota aquesta nova organització, els obrers han pogut copsar els seus avantatges, per tal com, malgrat les anormals circumstàncies que travessem no s'ha topat amb cap obstacle seriós en el sentit econòmic ni en cap altra, ans al contrari, cada dia s'estableixen modificacions en el millorament en aquesta indústria, consistents en l'adquisició de la més moderna maquinària i de tots aquells atuellis que representen un veritable avenç en l'art de la construcció del moble i acondicionament dels tallers particularment pel que es refereix al millorament de llum, ventilació i condicions higièniques. A més, s'han dotat els tallers de seccions d'educació física de l'esport en general.

També cal esmentar el fet, altament lloable, que des del principi, tots els obrers, fent-se càrrec d'aquest moment greu que viu el nostre poble, lliuren setmanalment una aportació de duescentes pessetes per a despeses de guerra.

Cal també posar de relleu que tots els obrers aplegats en els rengles d'aquesta indústria col·lectivitzada estan assegurats durant les vint-i quatre hores del dia de tot accident, cobren la setmana íntegra fins al seu total guariment i són indemnitzats degudament en els casos d'incapacitat temporal o total.

En totes les manifestacions de l'Art del Moble els nous tallers col·lectivitzats porten a cap veritables manifestacions artístiques, puix ultra la capacitat dels operaris es compte amb els millors elements materials i amb la direcció tècnica que aquesta tasca requereix. En ella es construeixen mobles de serie en grans quantitats i mobles sobre projecte.

Com a colofó cal remarcar finalment que aquesta indústria col·lectivitzada s'ha constituït sense cap mena d'oposició i amb la conformitat general de tots els obrers i patrons que la integren.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Prisionera del Odio

UNA EXTRAORDINARIA
PRODUCCIÓ DRAMÀTICA

Dirigida per JOHN FORD

Quan và acabar la sagnant Guerra Civil Americana, odis i rencunies quedaren latents en els antics combatents. Trist resultat d'aquests odis fou l'assassinat del gran President Abraham Lincoln.

Booth, l'assasí, es va ferir en una cama quan fugia. I per tal de curar-se s'aturà a casa del Dr. Samuel Mudd. Booth trobà la mort quan anava a ésser detingut. Aleshores el clam popular exasperat per l'odi reclamà la mort dels cómplices de l'assasí. El Dr. Mudd per la seva humanitària intervenció en el tràgic succés fou empresonat com a encobridor. Els cómplices moriren en massa. I Mudd, si bé va escapar de la mort, fou condemnat per vida al presidí de l'illa dels Tiburons, on la vida era pitjor que la mort mateixa.

Aquesta es la història. La trista història de un home de ciència, condemnat per l'humanitari exercici de la mateixa. Finalment després de moltes vicissituds, el Dr. Mudd fou rehabilitat. I aquesta història que té el valor de la cosa viscuda que mai pot tenir la ficció, es la història que

L'Assegurança i el repartiment del risc

Els recursos individuals i els mateixos recursos d'una petita col·lectivitat, és impossible que puguin fer front a la multiplicitat de riscos que ofereixen la possibilitat o proximitat d'un dany als béns individuals o col·lectius. El fet d'assumir un risc de poca o molta importància, suposa l'obligació de cobrir aquest risc i indemnitzar-lo si és que s'escau el dany.

Per això l'assegurança esdevé la institució més adient al servei de l'economia, i les empreses asseguradores constitueixen els organismes indispensables per a l'efectivitat d'un sistema de previsió social tan necessari a la marxa normal de l'economia.

Es evident que l'individu abandonat a ell mateix és impotent — a desgrat de les seves economies — per conjurar els riscos que l'amenacen. En aquest cas, l'assegurança d'aquests riscos és un acte d'alta previsió social que constantment ha d'acompanyar la indústria, el comerç, l'agricultura i tots aquells aspectes que poden oferir als atzars de l'existència. I és més, encara, la institució de l'assegurança sosté i dona alé als homes en la seva activitat i treball.

Les empreses d'assegurances estudien atentament les estadístiques on es troben els fets que resulten de causes desconegudes com a conseqüència de l'atzar. Aquests fets són traduïts en lleis matemàtiques que regulen les seves característiques: intensitat, freqüència, periodicitat, etc. Sense l'estadística — aspecte tècnic de l'assegurança — no fóra gens possible de conèixer l'element «risc» que constitueix el punt de vista econòmic.

La mateixa índole del risc constitueix una càrrega incerta sobre la multitud afectada de sofrir un perjudici econòmic als béns materials (incendi, pedregada, etc.); a la persona (mort, malaltia, invalidesa); o bé, quan pel seu caràcter mixt i sense perjudicar la pròpia persona ni els seus béns patrimonials, crea una situació també de perjudici econòmic (responsabilitat civil, etc.).

La cosa interessant, doncs, és el repartiment del risc entre aquella multitud susceptible de veure's afectada per un determinat esdeveniment. La mecànica d'aquest sistema és a l'abast solament de les empreses d'assegurances, la garantia de les quals exigeixen i al mateix temps reconeixen tots els països del món. Són innombrables els que hi participen gràcies al sistema al·ludit. La mateixa participació no coneix fronteres, puix que en ella intervé tota una gamma d'elements que donen el més autèntic caràcter internacional al repartiment del risc. Altrament no és possible — com dèiem abans — que ningú pugui assumir les obligacions derivades de l'acceptació d'una pòlissa d'assegurança sobre un risc determinat.

L'estiu convida a la migdiada i ens ofereix llocs adients.

Aquesta gentil estrella de la Paramount, ens dona la raó i ens incita a visitar el magnífic paratge que ella ha triat.

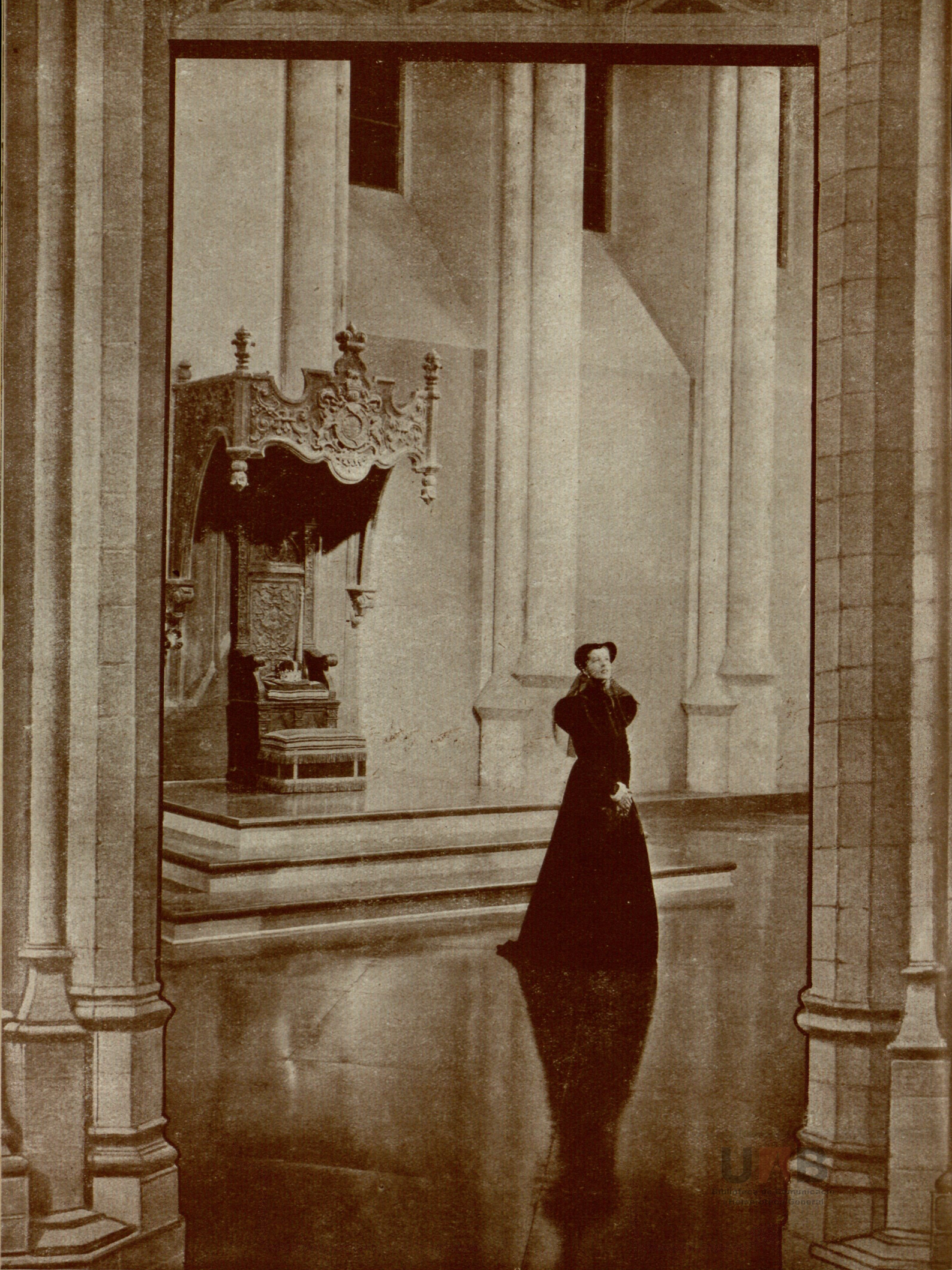

els estudis de la 20th. Century-Fox han portat a la realització.

Amb una interpretació de primer ordre «Prisionero del odio» es un film que arribarà a l'ànima de les multituds perquè el seu argument, amb els seus innombrables moments històrics espectaculars i amb la seva continuada acció dramàtica, es converteix en un film de veritable i extraordinari relleu.

Warner Baxter té al seu càrrec el primer paper del repartiment. Es l'infortunat Dr. Mudd i aporta al seu calvari una sinceritat i emoció infinites. Gloria Stuart té el segon paper, seguida per un repartiment de considerables proporcions.

John Ford, el gran director, avala amb la seva direcció aquest gran film que ha produït Darryl F. Zanuck per a la 20th. Century-Fox.

● Katharine Hepburn
en María Estuardo.
Reina de Escocia.

ACTUACIO del

COMISSARIAT DE PROPAGANDA

El Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya és una de les institucions oficials on es desplega un dinamisme en consonància amb els moments tràgics que viu el nostre poble i d'acord amb el que deu ésser un departament de propaganda al servei d'un govern, més encara quan aquest govern viu els moments difícils del de Catalunya. El Comissariat de Propaganda, regit per Jaume Miravittles, va copsar tot seguit la seva responsabilitat i amb una celeritat i encert admirables ha fet comprendre arreu del món la raó de la nostra causa i ha posat de relleu en forma irrefutable la barbàrie dels feixistes i la concomitància dels insurrectes espanyols amb la reacció internacional. Fruit d'aquesta actuació ha estat el prestigi internacional que gaudeix avui el Comissariat de Propaganda, de Catalunya.

Començà a crear la seva xarxa de delegacions; en muntà a París, Londres, Bruselles, Oslo, Copenhague, etc. Organitzà tournés artístiques de propaganda per l'estranger amb còpies de sardanes, esbart de dansaires, concertistes de renom: Pau Casals, C. Badia d'Agustí, etc.; ha celebrat mitings mobilitzant grans masses de gent, en els quals han parlat els intel·lectuals antifeixistes de més nom; ha organitzat missions d'informació als pobles semites; ha organitzat diverses exposicions de cartells i material de propaganda a la península i a l'estranger; actualment està celebrant-se a París la tan important exposició d'Art Català, que ha tingut un èxit de visitants insospitat i la de propaganda «Set mesos de guerra» a Barcelona, mentre prepara el seu magnífic estant a l'exposició internacional de París.

La Secció de Festivals, la més antiga, que començà recaptant per a Milícies Antifeixistes, potser és la que més ha popularitzat les activitats del Comissariat celebrant curses benèfiques i actes d'homenatge a Garcia Lorca, a honor dels tripulants del «Zirianin», del Consol de la U.R.S.S., de les regions ibèriques, dels consuls de Barcelona, etc.

La Secció de Cinema, que es presentà amb el nom de «Laya Films», i ha passat «Els marins de Cronstadt», «Les tres amigues», «La pàtria et crida», «Cop per cop», «El circ», «La vida futura», etcètera, envia a l'estranger els films noticiaris que impressiona ací, dels bombardeigs incívils, que es propaguen a les poques hores per les sales internacionals.

La Secció d'Edicions, publica *Nova Ibèria*, la revista més important que ha tingut la península, és traduïda a quatre idiomes i constitueix una joia de les arts gràfiques del nostre país, malgrat les dificultats presents. Amb ella l'home que s'interessa per la nova estructuració de tots els aspectes de la vida en la revolució, pot formar-se una consciència sòlida basada en les realitats modeliques del nostre país. L'àlbum de fotografies de Madrid, editat per aquesta Secció, és un recull de visions patètiques captades per l'objectiu ací i allà de la capital heròica, que va de dret a redreçar el sentiment antifeixista, reacció que es produeix davant els espectacles inhumans de devastació i de misèria. Per una via artística ha intentat també el Comissariat de produir aquesta reacció antibèlica publicant el recull de dibuixos de Joan Créixams, titulat «Infants».

Amb les col·leccions d'opuscles titulats «Antecedents i Documents», les millors signatures del nostre cos legislatiu i literari tenen cura de construir una consciència a base de realitats patentes. L'atenció que el Comissari té posada en el concepte que poguem

merèixer als estrangers com a valor suggerent per a les nostres orientacions polítiques i com a testimoni justicier davant del món, ha motivat la sèrie d'opuscles titulada «*Les étrangers chez nous*», opuscles que com els anteriors han tingut una forta repercussió.

Altres edicions d'opuscles que no tenen seriació es publiquen quan les circumstàncies ho reclamen molts d'ells sense fer constar que són obra del Comissariat, si l'indole de la propaganda així ho reclama. Entre ells destaca l'al·locució «A un militar del otro lado», d'A. Ossorio i Gallardo, del qual s'han tirat 100.000 opuscles al camp facciós pels nostres valents aviadors.

Per tal de sortir al pas als difamadors que pretenen que la revolució ha destruït les obres d'art, s'han publicat magnífiques obres sobre l'art salvat, amb reproduccions al fotogratat o a l'offset, que han estat profusament distribuïdes ací i a fora, una d'elles, «Le sauvetage du patrimoine historique et artistique de la Catalogne» és un model de reproducció gràfica.

Tampoc s'ha oblidat la necessitat de donar a conèixer al nostre país les afirmacions revolucionàries de l'estranger i s'ha publicat un bell llibre dels Poetes russos de la Revolució, traduït per J. Carner Ribalta.

No tot, però, és lirisme, ja que també les publicacions que tracten la nova política financera han estat vetllades pel Comissariat publicant el «Pla Terradellas», «La Política Financera de la Generalitat», «Política social a Catalunya durant la revolució».

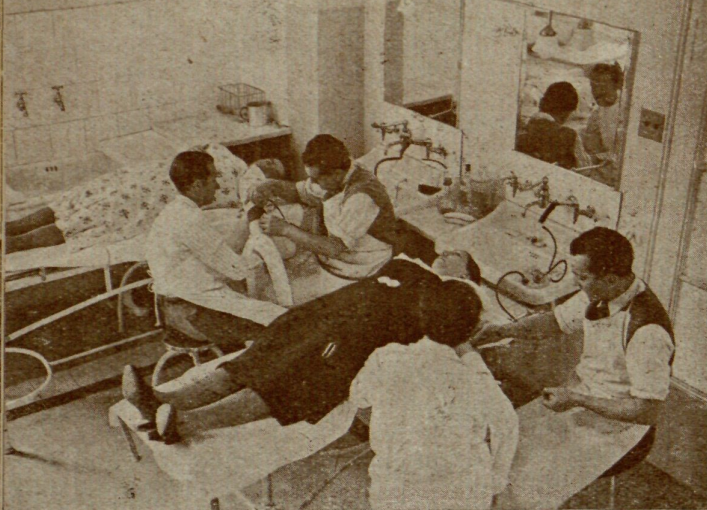
No podem oblidar, en parlar de publicacions de l'obra que realitza la delegació a París amb l'edició d'el seu diari «Le Journal de Barcelone», del qual se'n reparteixen 10.000 exemplars diaris i 100.000 en les edicions dels diumenges.

També es publiquen amb profusió fulls volants d'exaltació revolucionària: la poesia «No passareu», d'Apel·les Mestres, «L'Oda a Barcelona», de J. Oliver, «La Defensa de Madrid» i «La Defensa de Catalunya» d'Albertí, «Cap viu, catalans» de Joan Maragall, «Als voluntaris catalans» d'Ignasi Iglésias, i la cançó «El més petit de tots».

Tampoc els infants no han estat oblidats pel Comissariat i els ha publicat el «Llibre del Noi Català, Antifeixista i Humà», ple de suggerències, higièniques i esportives, menant-lo pels camins del deure i del civisme.

Amb vistes al gran públic, acaba d'editar, sota el nom de l'Editorial «Forja», l'Album de fotografies que es publica en quaderns setmanals, titulats «Visions de Guerra i de Reraguarda», que constituirà la història gràfica de la revolució, document que serà, temps a venir, d'un valor incalculable.

Quant al valor qualitatiu d'aquesta pla editorial del Comissariat, no cal fer més que citar alguns dels noms recordats a l'atzar. Mireu: Antoni M.ª Sbert, C. A. Jordana, J. Pous i Pagès, Ramon Vinyes, Rafael Tassis i Marca, Marian Rubió i Tudurí, Fermí Vergés, C. Pi i Sunyer, P. Bosch Gimpera, Pompeu Fabra, Carles Riba, Ossorio i Gallardo, Rafael Albertí, Pere Coromines,

Dones companyes en el moment de cedir la sang que ha de guarir els nostres combatents

Comas i Solà Pascuchi, J. Roure Torrents, Ramon Xuriguera, Mercè Rodoreda; artistes com Pau Casals, Mercè Plantada, Carme Badia d'Agustí, Francesc Domingo, Josep Togores, Joan Junyer, E. Mora, Sim, J. Fàbregas, J. Montoriol, Comeleran.

Cal consignar també el que s'ha fet en el camp de l'*affiche* sols dient que la cartelleria del Comissariat ha portat un segell de personalitat que l'ha destacat de la propaganda aliena.

Una Secció que està realitzant una gran obra és la del Butlletí diari, que actualment s'imprimeix en la impremta que per tal objecte s'ha muntat en el propi edifici. L'esmentat butlletí, que es tira en nou idiomes, s'envia diàriament a tots els corresponents, delegacions, premsa i polítics antifeixistes d'arreu del món. En el fitxer que s'utilitza per a l'ordenació de tantes adreces—unes 10.000—hi veiem una secció composta de 600 metges, 200 universitats, 300 cooperatives, 100 acadèmics, etc.

Ultra les expedicions diàries de caràcter cotidià, diàriament es remeten un centenar de paquets de propaganda, que ens és sol·licitada de diverses parts del món.

En combinació amb l'oficina de Correus, diàriament marxa cap al front un camió de 10 tonelades carregat amb les edicions del Comissariat, paquets postals i cartes familiars, els llibres que dona el poble i els diaris que cedeixen les redaccions: un miler.

Cal, però, tenir en compte que en el sentit cultural patrocina el Casal de la Cultura, d'acord amb el Conseller Ebert, i estem en vigílies de grans esdeveniments culturals que han d'encarilar

eficaçment aquesta activitat a Catalunya. També a soplug del Comissariat hi ha instal·lades les oficines gallega i portuguesa antifeixista, i moltes altres de caràcter d'investigació política i social de finalitat publicitària.

Entre les dependències del Comissariat, cal esmentar especialment la Secció de dibuix, de fotografia, de cinema, de butlletí, de premsa internacional, de festivals, la decorativa, la d'arxiu de premsa que recull tot el que es publica a la península i a l'estranger, respecte el nostre país, i la secció de «La dona a la reraguarda», que mereix menció especial.

Aquesta activitat del Comissariat de Propaganda la constitueix un nucli femení amb les finalitats següents:

Atendre des de la reraguarda els combatents i llurs familiars, la llar dels quals resta sense llur suport moral i econòmic.

Organització del Cap d'any del combatent.

Confecció de motxilles.

Confecció de jerseis, mitjons i guants de llana.

I quirs compostes de pantalons, caçadora, casquet, calçotets, bandes i camises.

I distribuïdors de tabac, conyac, sabó, cantimplors, encenedors, fulles d'aseitar, flascons de colònia, etc.

I cosses contenint: fils, agulles, imperdibles, botons, cordill, didal, etc.

Transfusions de sang, havent-s'hi prestat 60 dones amb la quantitat de 15.000 grams.

Tramesa de llibres al front; fins ara ja sumen 23.000.

Organització de festivals pels convalescents dels fronts.

Visites als Hospitals de guerra.

Intervenció en la «Setmana de Madrid» amb 5.000 pessetes, 600 quilograms de queviures i 400 peces de roba.

Col·laboració amb «Ajut Infantil de Reraguarda» en la confecció de vestidets, camises, etc.

Col·laboració amb el Comitè d'Ajut als Refugiats.

Atencions als infants aragonesos repartint-los joguines i calçats.

Plaçament de dones sense feina, organització de tallers femenins, afiançament cultural i cívic femení, xarxa de Delegacions Femenines foranes, en fi: la «Dona a la Reraguarda» aplega, en l'actualitat, 34.000 dones que treballen i lluiten contra el feixisme, portant per consigna «Endavant, per Catalunya i la Llibertat.»

Una altra dependència del Comissariat la constitueix el «Foyer Français», que aplega tots els estrangers on troben el caliu de la seva pàtria i l'afabilitat d'una companyia que els estreny en forta abraçada; allí poden anar els dies de repòs tots els voluntaris estrangers i hi troben aliment, llit i esbarjos. Es d'allí que surt el setmanari «L'Avant-garde», mercès a l'esforç de l'infatigable director.

No omitem la influència que en la realització d'un pla tan extens de propaganda han tingut tots els qui rodegen Jaume Miravittles durant aquests mesos de treball, impulsats no pas per un burocratisme acomodaticí, sinó per un esperit d'amistat d'ideal i de sacrifici.

C. MAS DE LA RIBA

Picardo Guaych

FABRICA DE
TEJIDOS NOVEDAD
SABADELL

Manufactura i distribució Tèxtil

(Empresa Col·lectivitzada)

Successora de:

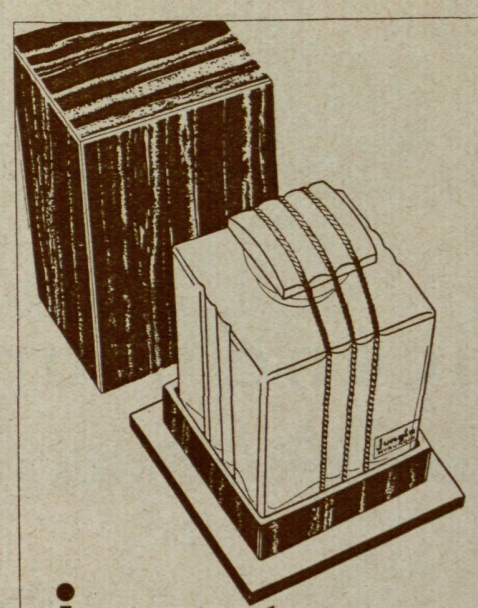
Comercial Anònima Vilà — Montevs,
S. A. — Tejidos y Estampados Rius y
Ciscar, S. A. — Sociedad Española de
Seda Viscose — Manufacturas Reuni-
das de la Industria Textil, S. A. — La
Industria Olesana, S. A. — Sabadell
Textil, S. A. — Blanques, Tinte y
Aprestos, S. A. — Vinicula del Pa-
nadés, S. A.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

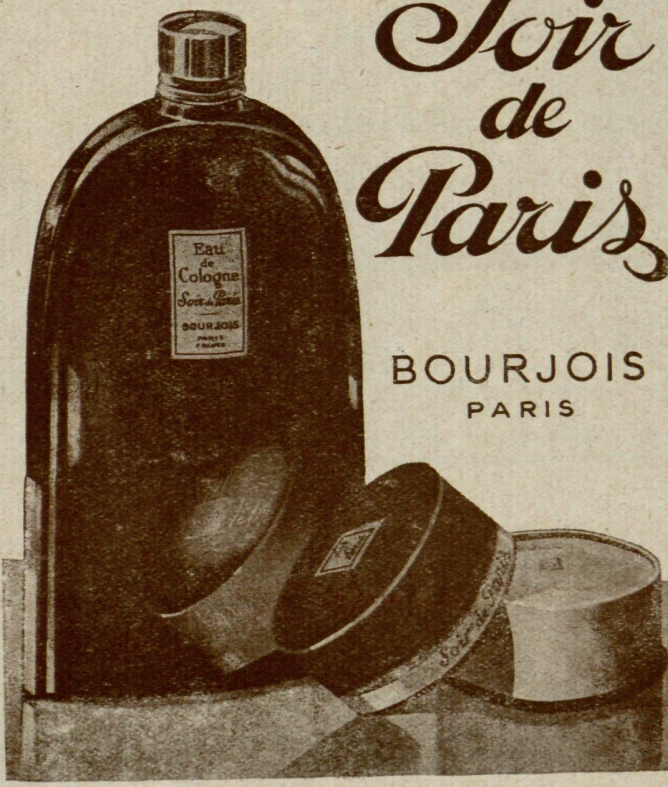
Trafalgar, 6
Teléf. 24741

Barcelona

MITGES
"Eva"
Les Millors!
FAMA
VILARDELL
EMPRESA SOCIALITZADA

jungla
el perflum
que
crea una
moda.
MYRURGIA

Soir
de
Paris
BOURJOIS
PARIS

OLIMPIC
Biblioteca de l'Esport
CALTOTETS
MODEL
PATENTAT

Filats i Teixits
de Llana

Vicenç Planas
S. A. E. C.

Sabadell

FRANCESC LLONC

EMPRESA COL·LECTIVITZADA

MONTSERRAT, 49

SABADELL

FILATURES LLANA, ESTAM,
TEIXITS I ACABATS, MAQUINÀRIA
PER A LA INDÚSTRIA TEXTIL

FUNDADA
L'ANY 1800

FABRICA
DE
BISUTERIA

Juan Mas

TELEFON 1305
LATORRE, 55 **SABADELL**

en teixits de llana

Altes qualitats

TREBALLADORS
de

Successor de
Duran i Arús
(CONTROLADA)

Marx, 120 - Telèfon 2126
SABADELL

UAB

Biblioteca de Comunicació

REPRESENTANT A BARCELONA:

M. DOMINGO

Tamarit, 169 - Telèf. 30024

Filats i teixits de cotó

J. Llover Poch

S. en C.

•
FÀBRICA:

Feliu Crespi, 88. - Tel. 1210

S A B A D E L L

•
DESPATX:

Bruch, 33. - Telèfon 11136

B A R C E L O N A

•
*Especialitzats en crusos,
curats, sarga camises i kaki*

•
C O L O R S S Ò L I D S

LA MÀQUINA D'ESCRIURE
PERFECTA

Hispano-Olivetti

EMPRESA COL·LECTIVA

BARCELONA

SALVIANA es una científica combinación de plantas medicinales para prevenir y curar radicalmente la **IMPOTENCIA** sexual. **SALVIANA** no es un producto de efectos momentáneos ni perjudiciales. **SALVIANA** es una sabia composición de escogidas plantas tropicales, cuyo elemento aromático, de propiedades tónicas, vigoriza y fortalece el organismo en general y cura la impotencia genésica. **SALVIANA** es un formidable alimento del sistema nervioso y hace el milagro de devolver al hombre agotado la sana juventud. **SALVIANA** va directamente de la Naturaleza al cuerpo. Basta una caja para convencerse y hacer de **SALVIANA** la planta favorita.

Pida folleto por correo a **Laboratorios UDA, S. A.**, Copons, 7, y Doctor Martí Julià, 4.—BARCELONA.

VENTA: En todas las Farmacias y Centros de Específicos de España.

NOVETATS EN LLANERIA
PER A SENYORA

ESPECIALITAT EN DRAPS PER A
UNIFORMES CIVILS I MILITARS

GIRALT & CASAS

SUCCESSORS DE SALA Y GIRALT

UAB

DESPAIX libro CONCEPCIÓ ció 12
i Hemeroteca General

TELÈFON 1737

S A B A D E L L

L'OBRA NORMATIVA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

EL PLA TARRADELLAS

EDICIÓ
DEL COMISSARIAT DE PROPAGANDA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

UB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General